

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

№ 6

1951

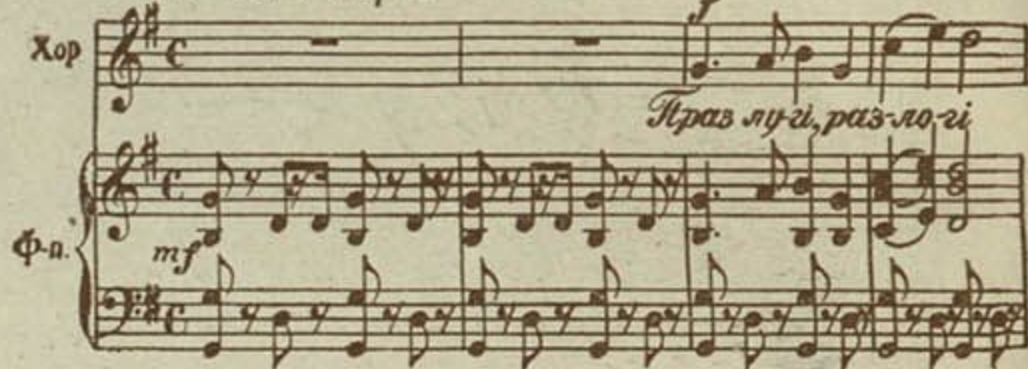

Падарожная

Муз. Падкавырава

Словы Э. Агняцвет

У тэмпе марша

Праз лугі-разлогі,
Паміж рэчак звонкіх,
Праляглі дарогі
У розныя старонкі.

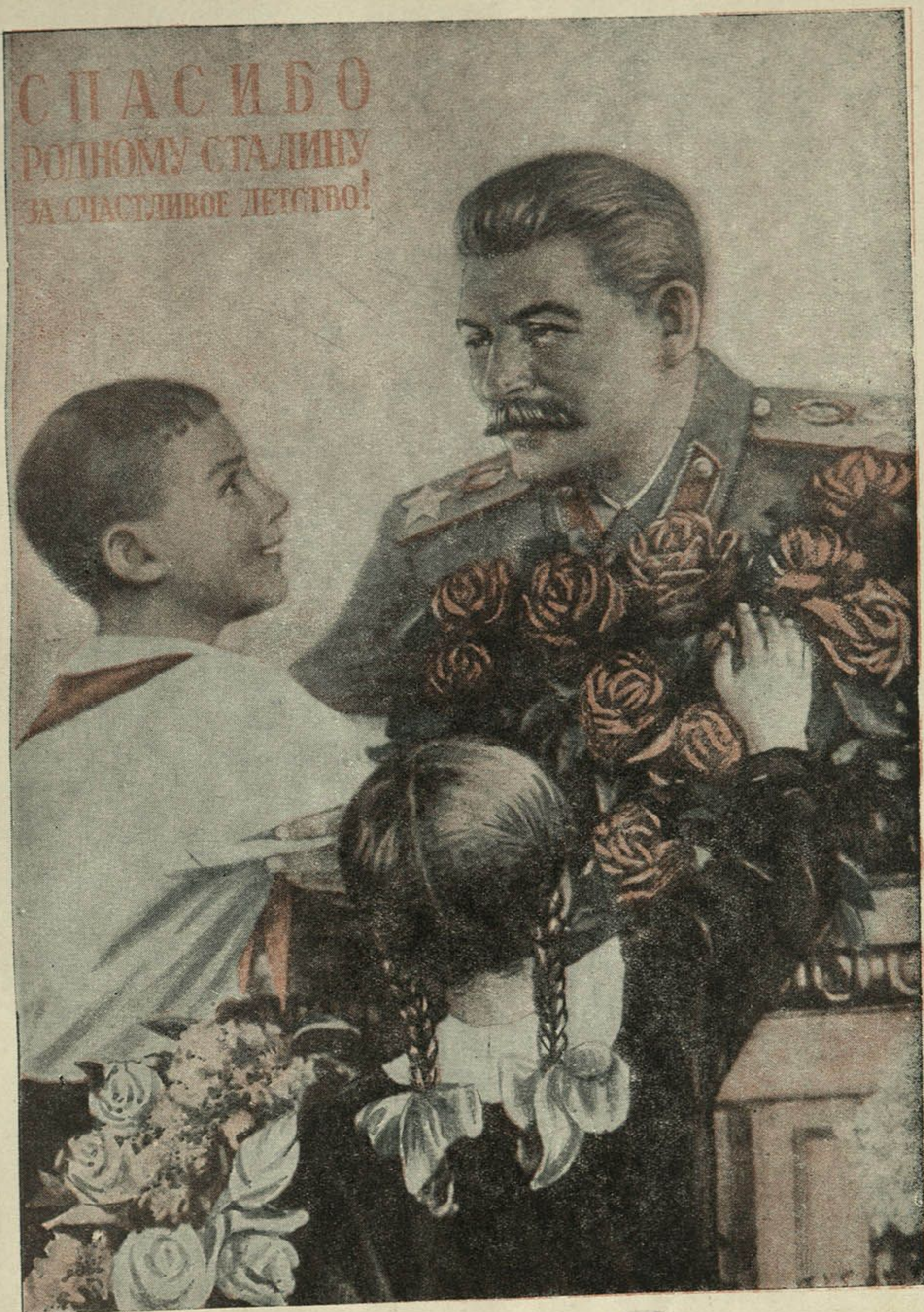
Па шляху заходнім
Цераз пушчаў гоман
Мы ідзем да Гродні,
Дзе лагодны Нёман.

Па адной дарозе
Пад Барысаў пойдзеш —
На рацэ Бярозе
Запаведнік знойдзеш.

Кожны кут Радзімы —
Гэта была і казка,
Кліча край любімы:
«Дзеці, калі ласка!»

Там у сінім змроку
Ёсць ласі, куніцы.
Там на кожным кроку —
Смачныя суніцы.

І вакол устане
Новы свет прыгожы —
Добра летнім раннем
Выйсці ў падарожжа!

Плакат мастера Н. Ватолінай.

НАША РОДНАЯ СПРАВА

М. НІКІФАРАВА,

загадчык аддзела па рабоце сярод жанчын ЦК КП(б) Беларусі

Усенароднай любоўю акружаны дзеці ў нашай краіне. Чулыя клопаты праяўляе аб іх маці-Радзіма. Амаль два мільёны малышоў выходзяць у яслях, дзіцячых садах і дамах дзіцяці. Комуністычная партыя і савецкі ўрад усяляк дапамагаюць жанчыне-маці ў выхаванні дзяцей, ствараюць усе ўмовы для таго, каб яна прыняла актыўны ўдзел у гаспадарчым, палітычным і грамадскім жыцці.

Нядаўна зарубежная дэлегацыя жанчын пабывала ў калгасе «Памяць Ільіча» Мыцішчанскага раёна Маскоўскай вобласці. Гасцей здзівіла многае: і заможнае жыццё калгаснікаў, і калгасная бібліятэка з пяці тысяч тамоў, і мясцовая амбулаторыя. Але асабліва захапілі іх калгасныя дзіцячыя яслі, у якіх выходзяць 60 дзяцей. Ім — жанчынам капіталістычных краін — цяжка было паверыць, што сялянка можа аддаць сваё дзіця ў яслі, што ў гэтых яслях можа быць свой урач. Тое, што здзіўляла нашых гасцей, — самая звычайная з'ява ў краіне сацыялізма. У нашых калгасах налічваецца тысячы яслей і дзіцячых пляцовак. Партыя і ўрад клопацца аб тым, каб у летні перыяд яны былі ў кожным калгасе.

Калгасныя дзіцячыя ўстановы дапамагаюць жанчынам сумяшчаць работу на сацыялістычных палях з абавязкамі маці. Аб гэтым сведчаць шматлікія факты.

Маці пяцёрых дзяцей А. П. Кузьміч (калгас імя Леніна Быценскага раёна Баранавіцкай вобласці) у мінулым годзе зусім не выходзіла на работу. Сёлета ў калгасе створаны яслі, і Анна Паўлаўна з'яўляецца адной з лепшых стаханавак. Яна працуе дзяржай і мае ўжо 200 працадзён.

Тое-ж самае можна сказаць і аб маці траіх дзяцей С. А. Савіцкай. Калі летась яна не працавала, то сёлета яслі далі ёй магчымасць акуратна выходзіць на работу.

У калгасе «Чырвоны сцяг» Давід-Гарадоцкага раёна летась былі створаны яслі на 28 дзяцей, а сёлета яны расшыраны да 40 месц. Калгаснікі і праўленне калгаса на справе пераканаліся: калі маці спакойна за сваіх дзяцей, то і работа ў яе спорыцца.

Самы актыўны ўдзел у арганізацыі яслей у гэтых калгасах прынялі дэлегаткі. Яны дапамагалі абсталяваць памяшканні, набыць інвентар, арганізаваць харчаванне. Яны правільна зразумелі, што клопаты аб арганізацыі яслей і пляцовак у калгасе з'яўляюцца роднай справай сельскіх актывістаў.

На жаль, не ўсюды так абстаіць справа. Маці-гераіня Ірына Арсенцьеўна Крэйдзіч з вёскі Заверша Застаўскага сельсавета Драгічынскага раёна расказвае аб

сваім жыцці: «Я вельмі дзякую нашу партыю і ўрад за вялікія клопаты аб маёй сям'і. Мне прысвоілі высокае званне «Маці-гераіня», кожны месяц дзяржава аказвае нам грашовую дапамогу. Пры панскай Польшчы мне і не снілася, што буду так жыць. Мае дзеці пісьменныя, вучацца бясплатна». Адно трывожыць Ірыну Арсенцьеўну — гэта адсутнасць у калгасе дзіцячых яслей. «Дрэнна толькі тое, — піша яна далей, — што наш калгас не арганізаваў дзіцячыя яслі і з-за гэтага мне часам нельга выйсці на работу. Прашу вас падказаць нашым кіраўнікам, каб яны арганізавалі яслі».

Патрабаванне зусім законнае. Совет Міністраў БССР прыняў спецыяльную пастанову аб арганізацыі дзіцячых яслей і пляцовак у калгасах на перыяд сельгаспадарчых работ у 1951 годзе. Кожная вобласць і раён мае свой план разгортвання дзіцячых устаноў у калгасах. Партыйныя і савецкія арганізацыі рэспублікі павінны забяспечыць выкананне гэтай паставы. У заходніх абласцях аддзелы па рабоце сярод жанчын абкомаў і райкомаў партыі, намеснікі начальнікаў палітадзелаў МТС па жонрабе павінны актыўна ўключыцца ў работу па стварэнню яслей і пляцовак у калгасах.

Неабходна дабіцца, каб дэлегацыя сходы ўзялі пад неаслабны кантроль работу дзіцячых устаноў, каб дэлегаткі знаёміліся з тым, як у яслях і на пляцоўках пастаўлена справа выхавання, харчавання, медыка-санітарнага абслугоўвання. Няхай кожны выпадак грубых адносін да дзіцяці выклікае трывогу дэлегатак, кожны недахоп выпраўляецца разам з праўленнем калгаса. На сходах дэлегатак трэба ставіць справаздачы прымацаваных да дзіцячых устаноў актывістаў.

Калгаснае сялянства нашай рэспублікі пад кіраўніцтвам комуністычнай партыі вядзе нястомную барацьбу за вырошчванне высокага ўраджаю збожжавых і тэхнічных культур. Зараз на вёсцы ідуць прапалачныя работы, нарыхтоўваюцца кармы для жывёлы, вядзецца падрыхтоўка да ўборкі. У гэты гарачы час кожны чалавек на ўліку. Да палявых работ павінны быць прыцягнуты ўсе жанчыны калгаснай вёскі.

Яшчэ ў 1919 годзе ў артыкуле «Вялікі пачынае» Владзімір Ільіч Ленін пісаў аб тым, што грамадскія сталовыя, яслі, дзіцячыя сады з'яўляюцца парасткамі комунізма, якія на справе павінны вызваліць жанчыну. Будзем-жа расціць і прымнажаць гэтыя парасткі комунізма так, як вучаць нас нашы дарагія правадыры В. І. Ленін і І. В. Сталін. Ад усёй душы зоймемся роднай справай сваёй — работай дзіцячых устаноў у калгасах.

ЗА МІР, ЗА ШЧАСЦЕ ДЗЯЦЕЙ

Ф. НОВІКАВА,

дырэктар Інстытута гісторыі партыі ЦК КП(б)Б

ПЕРШАГА чэрвеня працоўныя ўсяго свету ў другі раз адзначылі Міжнародны дзень абароны дзяцей — дзень мабілізацыі дэмакратычных сіл на барацьбу за мір ва ўсім свеце, за шчасце маладога пакалення.

Простыя людзі ўсяго свету, заклапочаныя лёсам дзяцей, звязваюць іх абарону з рухам за мір ва ўсім свеце. Гэты рух азначае перш за ўсё барацьбу супроць вайны, якую рыхтуюць англа-амерыканскія імперыялісты, за поўную дэмілітарызацыю Германіі і Японіі, за заключэнне Пакта Міру паміж пяццю вялікімі дзяржавамі, за скарачэнне ўзбраенняў, за забарону атамнай зброі, за безадкладнае спыненне вайны ў Карэі.

Комуністычная партыя, савецкі ўрад і асабіста таварыш Сталін нястомна, па-бацькоўску клапацяцца аб дзецях. Наша краіна штогод выдаткоўвае мільярды рублёў на выхаванне і навучанне падрастаючага пакалення. Дзецям—самаму дарагому ў нашым жыцці—прадастаўлены дасканалыя школы, бібліятэкі, тэатры, палацы піонераў, паркі, стадыёны, санаторыі, піонерскія лагеры. Вялікай і гарачай любоўю адказваюць нашы дзеці таму, хто даў ім шчаслівае і радаснае дзяцінства, — свайму бацьку, настаўніку, другу — Іосіфу Вісарыёнавічу Сталіну.

Клопатамі і увагай акружана ў нас жанчына-маці. Яе самаадданая і ўдзячная праца прыроўнена да заслуг дзяржаўнага і агульнаграмадскага значэння.

Больш 33 тысяч савецкіх жанчын атрымалі званне «Маці-гераіня», звыш трох мільёнаў узнагароджана ордэнамі і медалямі мацярынства. Толькі за апошнія пяць год дзяржава выдала многадзетным і адзінокім маці каля 18 мільярдаў рублёў дапамогі на выхаванне дзяцей.

Для аховы здароўя маці і дзіцяці створана 6.570 дзіцячых і жаночых кансультацый, 18.345 пастаянных дзіцячых яслей, 3.571 малочная кухня і шырокая сетка іншых спецыяльных устаноў. У нас створаны 6.993 радзільныя дамы і аддзяленні пры больніцах. Акрамя таго, калгасы на свае сродкі ўтрымліваюць 5.000 радзільных дамоў.

У Савецкім Саюзе няма сірот. Маці—савецкая Радзіма прадастаўляе дзецям, якія страцілі бацькоў, добраўпарадкаваныя дзіцячыя ўстановы. У нашай краіне створана больш 6.000 дзіцячых дамоў, выхаванцы якіх забяспечаны ўсім неабходным.

Перад дзецьмі нашай краіны, пачынаючы з сямігадовага ўзросту, шырока расчынены дзверы школы. Наша дзяржава ператварылася ў краіну суцэльнай пісьменнасці, дзе ажыццяўляецца ўсеагульнае абавязковае бясплатнае сямігадовае навучанне.

Перад савецкай моладзю шырока расчынены дзверы да ведаў. У 1950 г. у вышэйшых навучальных установах СССР налічвалася 1 мільён 247 тысяч студэнтаў, у Беларускай ССР — 31.600.

Па ініцыятыве таварыша Сталіна ў нашай краіне створаны для моладзі школы і вучылішчы працоўных рэзерваў, дзе рыхтуюцца кадры кваліфікаваных рабочых. На бацькоўскія клопаты партыі і ўрада моладзь адказвае поспехамі ў вучобе і працы.

У барацьбе за мір усе добрасумленныя людзі свету натхняюцца прыкладам Савецкага Саюза, дзе дзеці, моладзь — самае каштоўнае з усіх чалавечых багац-

цяў, дзе ўвесь уклад эканамічнага і палітычнага жыцця падпарадкаваны служэнню чалавеку, народу.

Любоўю і клопатамі народных урадаў сагрэта жыццё дзяцей у краінах народнай дэмакратыі: Польшчы, Чэхаславакіі, Румыніі, Балгарыі, Венгрыі, Албаніі, Кітайскай народнай рэспубліцы і Германскай дэмакратычнай рэспубліцы. Ва ўсіх гэтых краінах разгарнулася будаўніцтва новых школ, курортаў, здраўніц для дзяцей, дзіцячых дамоў, садоў, яслей. Дзецям працоўных стала даступнай не толькі сярэдняя, але і вышэйшая адукацыя. Так на прыкладу нашай краіны расце і выхоўваецца юнае пакаленне ў краінах народнай дэмакратыі.

На шчаслівае юнае пакаленне, на яго жыццё і свабоду пасягаюць зараз англа-амерыканскія імперыялісты. Сотні мільярдаў выдаткоўваюць яны на падрыхтоўку новай вайны, у той час як дзеці працоўных у іх краінах не маюць школы, жылля, кавалка хлеба.

Асабліва цяжка жывецца дзецям у маршалізаваных і каланіяльных краінах. Тут дзеці працуюць у жудасных умовах звярынай эксплуатацыі, пазбаўленыя мінімальнага ўмоў аховы працы і медыцынскай дапамогі. Высасаўшы з дзяцей апошнія сокі, капіталісты выкідаюць іх на вуліцу. Паміраючы з голаду, дзеці бадзяюцца па гарадах Індыі, Бірмы, Малайі, Інданезіі. Нечалавечыя ўмовы жыцця, голад, хваробы выклікаюць страшэнную дзіцячую смяротнасць. Так, палова дзяцей каланіяльнага насельніцтва Паўднёвай Афрыкі памірае, не дасягнуўшы пяцігадовага ўзросту. У Турцыі і Іране на першым годзе жыцця памірае ад 60 да 80 процантаў дзяцей працоўных.

Звыш 6 мільёнаў амерыканскіх дзяцей — адна пятая ўсіх дзяцей школьнага ўзросту ЗША — не наведваюць нават пачатковай школы. Дзецям працоўных не даюцца поўныя веды, ім унушаюцца чалавечыя ненавісніцкія, расісцкія брэдні аб перавазе адных рас і нацый над другімі і перш за ўсё аб перавазе «англасаксонскай расы».

У Англіі — краіне Шэкспіра і Дарвіна — дзеці вырастаюць, не пачуўшы ні слова аб творах гэтых вялікіх людзей.

Амерыканскія імперыялісты і іх прысешнікі будуць для дзяцей працоўных не школы і паркі, а турмы. Увесь вобраз жыцця ў капіталістычных краінах накіраваны на тое, каб атруціць душу моладзі звярынай атрутай забойства і гвалту, дзеля ўласнага ўзбагачэння падрыхтаваць чалавека-звера.

Каб перашкодзіць капіталістам здзейсніць задуманае імі злачынства, яднаюцца простыя людзі ўсяго зямнога шара. Усе людзі добрай волі патрабуюць ад урадаў капіталістычных краін рэзкага скарачэння ваенных выдаткаў і павелічэння выдаткаў на школы, ахову здароўя дзяцей, забарону дзіцячай працы, увядзення ўсеагульнай абавязковай і бясплатнай пачатковай асветы за кошт дзяржавы. Каб забяспечыць жыццё мільёнаў дзяцей, народы ўсяго свету патрабуюць спыніць вайну ў Карэі, заключыць Пакт Міру паміж пяццю вялікімі дзяржавамі.

На чале перадавых барацьбітоў за мір ва ўсім свеце стаіць шматмільённы савецкі народ. Абараняючы мір ва ўсім свеце, мы абараняем шчаслівае маленства сваіх дзяцей і дзяцей усяго свету.

МАТЧЫНА ПАДЗЯКА

Здаецца, зусім нядаўна марыла я над калыскай сваёй першай дачушкі, уяўляла, як яна ўпершыню стане на ножкі, скажа першае слова, а потым сядзе за школьную парту... Здаецца, нядаўна, а колькі ўжо год мінула: дачка скончыла школу і зараз — студэнтка сельскагаспадарчай акадэміі, радуе добрымі поспехамі. Яе жыццё склалася так, як я марыла. Ды іначай і не магло быць у нашай цудоўнай краіне. Многа ўвагі і клопатаў аказвае Радзіма нашым дзецям.

У мяне, акрамя старэйшай дачкі, яшчэ дзевяцёра дзяцей. Іх лёсам я задаволена. Другая дачка працуе машыністам у прамкамбінаце. Малодшыя дзеці пераходзяць з класа ў клас з пахвальнымі граматамі. Баля дома яны развялі фруктовы сад.

Радзіме патрэбны смелыя, мужныя сыны і дочки. Я рада, што мае дзеці растуць іменна такімі: яны займаюцца фізкультурай, любяць канькі, лыжы, валејбол, грэблю, гімнастыку. Сын, дзесяцікласнік, сам зрабіў аэрасані, якія ў прабегу на снезе далі добрыя вынікі.

Дзеці дапамагаюць мне па хатняй гаспадарцы. Хлопчыкі ўмеюць сталажнічаць, дзяўчынкі — шыць. Жывуць паміж сабою дружна, маюць многа добрых сяброў. Двое малых наведваюць дзіцячы сад.

Мая радасць — радасць маці — бязмежна. Дзеці ўступаюць у жыццё пісьменнымі, навучанымі, працавітымі. Як цяжка ўсведамляць, што ў краінах капітала маці не мае той радасці, якую адчуваем мы, маці вольнай краіны Савецкай! Там матчыны сэрцы надарваны няспыннымі клопатамі аб кавалку хлеба для дзіцяці, знявагамі, якія прыходзіцца зносіць ад багачоў. Там дзеці не маюць магчымасці для вучобы.

Я шлю сваю матчыну падзяку савецкаму ўраду, партыі Леніна — Сталіна за клопаты аб нашых дзецях, за іх шчаслівае дзяцінства.

Мар'я КАПЛУНОВА, маці-гераіня.

Краснаполле Магілёўскай вобласці.

ШЧАСЛІВЫ ЛЁС

Хачу раскажаць пра жыццё маёй вялікай сям'і. У мяне дзесяцера дзяцей. Выхоўваю іх так, каб паважалі адзін аднаго, шанавалі старэйшых. Яны не баяцца працы, бо з маленства да яе прывучаны і робяць усё з вялікай ахвотай. Не трэба падганяць іх і да вучобы.

Радуе мяне старэйшая дачка, якая скончыла інстытут замежных моў і цяпер працуе ў Маладзечне старшым бібліятэкарам. Трое малодшых вучацца ў школе. Яны таксама мараць скончыць інстытут. Адна дачка скончыла школу ФЭН і зараз працуе на ільнякамбінаце. Норму заўсёды перавыконвае. Сын служыць у радах Савецкай Арміі. Астатнія дзеці знаходзяцца дома і працуюць у калгасе.

На малодшых я атрымлівала на працягу пяці год па 250 рублёў дзяржаўнай дапамогі. Зараз на самага малодшага мне выдаецца 125 рублёў.

За свой шчаслівы лёс я і дзеці мае шчыра ўдзячныя савецкай уладзе, нашаму любімаму бацьку і другу — таварышу Сталіну.

Калгасніца Ірына ЗВЕРЫНОВІЧ.
в. Казоўка Віцебскай вобласці.

МАЯ СЯМ'Я

У мяне сем сыноў і чатыры дачкі. Хоць усе ўжо дарослыя, але мне добра памятаецца іх дзіцячы лепет, першыя няпэўныя крокі.

Я вельмі рада за шчасце маіх дзяцей. Савецкая ўлада дапамагла ім набыць спецыяльнасць. У нас у сям'і ёсць сталажы, краўчыхі, трактарыст, добрыя калгаснікі-стаханаўцы, вучні. Старэйшыя дзеці маюць свае сем'і. Я ўжо бабурка сям'і ўнукаў.

Малодшыя мае дзеці Зеня і Станіслаў — трэцікласнікі. Вучацца на «чацвёркі» і «пяцёркі». Рэзультат урокі, а пасля дапамагаюць мне па гаспадарцы. Усе дзеці жывуць паміж сабою дружна, паважаюць і любяць мяне і бацьку.

Савецкая ўлада, родны Сталін адчынілі перад імі дзверы ў свет пазнання і творчасці. Зеня марыць стаць урачом, Станіслаў хоча кіраваць «наветраным караблём» — самалётам. Яны ў мяне настойлівыя, я ведаю, што яны здолеюць ажыццявіць свае мары.

Мая сям'я ўвайшла ў калгас. Муж працуе конюхам. Жывем у дастатку, на працадні маем усяго даволі.

Як добра, што ў нашых дзяцей ёсць клопатлівая маці-Радзіма. Шчыра дзякую таварышу Сталіну за бацькоўскія клопаты аб дзецях і аб нас — савецкіх жанчынах.

А. ПЯТРОЎСКАЯ, маці-гераіня.

Воранаўскі раён, вёска Працішкі.

У Бабруйскім абласным драматычным тэатры адбыўся справаздачны канцэрт вучняў Музычнай школы. На канцэрце прысутнічалі кампазітары Г. К. Пукст і Е. К. Цікоцкі, якія пазнаёміліся з работай Музычнай школы. На здымку: Г. К. Пукст кансультуе выдатніц вучобы Святлану Кірушчанка, Людмілу Бокач і Надзю Букатка.

Фото Ю. Лыскова (БЕЛТА).

ШЧАСЛІВАЙ ДАРОГІ!

ДЫК вось які ён — Нёман! А мне здавалася, што капрызны і злосны ён, што нясецца наперад шпарка, што берагі абступаюць яго стромкія. Неспакойным і працавітым уяўляўся мне Нёман. А ў Стоўбцах ён лагодны, нават крышку лянівы. Відаць, папрацаваў у паводку, як мае быць, а цяпер адпачывае, дрэмле, прыгрэўшыся на сонцы.

... Машына імчыцца праз Акінчыцы, прыгожую, нібы вянком, садамі і бэзам акружаную вёску. З краю, захутаная яркай зелянінай, стаіць, такая падобная да астатніх, звычайная сялянская хата — тут нарадзіўся народны паэт Беларусі Якуб Колас. Далей дарога імчыцца праз хваёвы лес, які ледзь не заходзіць у акінчыцкую вуліцу, мінуе пералескі ўпярэжку з полем.

Прыгожыя мясціны! Некаторыя з іх, здаецца, пазнаеш. Нібы лёгкія эскізы паэта, раскіданы яны то там, то сям...

Апошні ўзгорак — і перад намі, як на далоні, Мікалаеўшчына. І зусім поруч — адразу-ж за агаро-

дамі — Нёман, нібы толькі што адбітая каса, блішчыць на сонцы.

Апошні, пасляваенны, пажар злізаў і спёр нават сляды старой вёскі. Новая, расказваюць, і падабенства не мае да таго, што было. Дзяржава дала кожнаму патарэўшаму лесу на будоўлю і 25 сотак пад сядзібу. І ўжо не проста Мікалаеўшчына, а калгас імя Якуба Коласа разбудаваўся на васьмі вуліцах.

У цэнтры здалёк прыкметна чырвоным чарапічным дахам дзесяцігодка. Будаваць яе пачалі неўзабаве пасля вызвалення ад панскай Польшчы, ды вайна перашкодзіла. Закончылі будынак ужо тады, як адгрымелі гарматы і мірнае жыццё паклікала да мірных спраў.

Сёлета ў школе навучаецца 425 вучняў. Калектыў выхавацеляў налічвае 26 чалавек. Усе выкладчыкі старэйшых класаў з вышэйшай асветай. Школа робіць ужо трэці выпуск. Сёлета адзінаццаць яе выпускнікоў, атрымаўшы сярэдняю асвету, з атэстатам сталасці ў руках, выйдучь цвёрдым і смелым крокам здабываць сваё шчасце, шукаць сваю будучыню ў шырокіх прасторах Радзімы.

Недарма пры панскай Польшчы іх бацькі, якія за ўсё жыццё сваё не навучыліся нават і распісацца, столькі год паглядалі з надзеяй і верай на ўсход, дзе за доўгай прасекай у занёманскім лесе праягла мяжа з вольнай краінай Саветаў. Жаданы дзень вызвалення зазьяў над змучаным краем. Памятаюць гэты дзень і некаторыя з выпускнікоў школы імя Якуба Коласа.

— У нядзелю гэта было. Праляцелі самалёты над вёскай. Пасля машыны прайшлі з чырвонаармейцамі. Моцна запомніліся мне чырвоныя зоркі на шапках. Людзі казалі: «Вайна!» А я ніяк не мог зразумець: што гэта за вайна, калі не страляюць, калі людзі ходзяць святочна прыбраныя, у радасным настроі. Мы, малыя, як толькі ўбачым чырвонаармейцаў, так каля-

Пасля здачы чарговага экзамена група выпускнікоў Мікалаеўшчынскай школы разам з выкладчыцай рускай літаратуры Юліяй Сяргееўнай Тупіневіч выйшла на прагулку. На здымку: дзесяцікласнікі на прагулцы: справа — Ю. С. Тупіневіч. Уверсе — будынак школы.

Фото Г. Бегуна (БЕЛТА).

іх і круцімся. Яны пытаюць: «Хочаце вучыцца?» — «Яшчэ як!» — крычым мы. — «Вось і добра. Хутка новую школу ў вас пабудуюць, вялікую, светлую, прыгожую». І сапраўды: у тую-ж восень пачала працаваць у нас свая сямігодка. Нямала дзіва і радасці прынесла яна нашым бацькам. А цяпер у нас дзесяцігодка. Наша моладзь вучыцца ў інстытутах, універсітэце. І ніхто ўжо не дзівіцца. Мару і я аб БДУ... — так пераходзіць ад успамінаў аб параўнаўча недалёкім мінулым да сённяшняга дня Генадзі Дземідовіч, выпускнік дзесятага класа.

Юнацтва! Што можа быць прыгажэй, антымістычнай?

Вось яны — выпускнікі. Дзяўчаты з букетамі ў руках і кветкамі ў косах. Хлопцы — на кветкі яны глядзяць як на нешта сентыментальнае, немужчынскае — пры галыштуках, у гладка выпрасаваных брюках, свежых кашулях. Усе як на падбор: стройныя, загарэлыя, моцныя.

У кожнага невялічкая біяграфія, але вялікія мары, імкненні...

Золатам пераліваюць на сонцы светлыя косы Ванды Скорабагатай. Бацька Ванды яшчэ хлопцам пакінуў радзіму (у панскай Польшчы яму не знайшлося працы) і ў пошуках жавалка хлеба і шчасця паехаў ва Францыю. Там сустрэўся з такой, як і сам ён, шукальніцай шчасця украінскай дзяўчынай і ажаніўся на ёй. Дзяцінства іх дачкі Ванды прайшло ў прадмысленым шахцёрскім пасёлку, у вядомым Лілі, дзе бацька працаваў шахцёрам.

У 1946 г. сям'я атрымала дазвол вярнуцца на радзіму. Настаўнікі і вучні савецкай школы сустрэлі Ванду сардэчна і ва ўсім стараліся ёй дапамагчы. І вось Ванда атрымае сёлета атэстат сталасці, з якім марыць пайсці ў інстытут замежных моў. Няхай-жа збудуцца светлыя мары Ванды, як і яе сяброў, разам з якімі канчае яна дзесяцігодку.

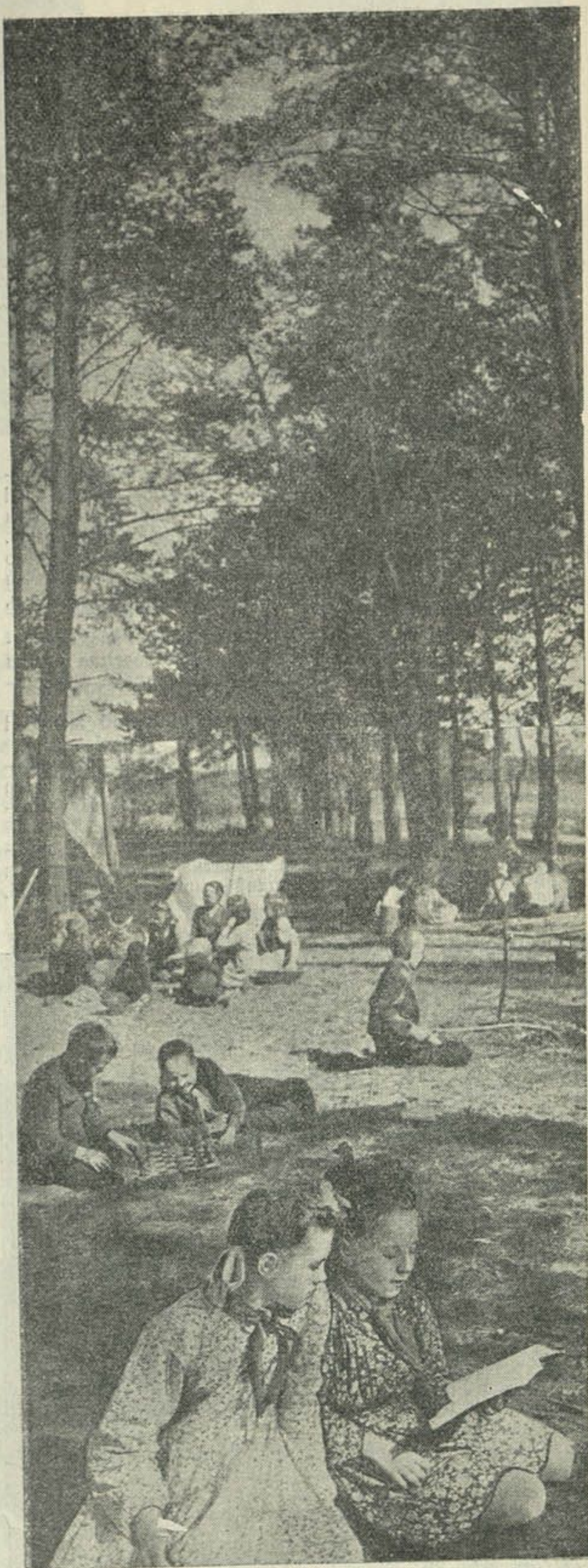
Зусім інакш даліся першыя крокі вучобы Соні Ажгірэвіч і Каці Дзяменшка. Яны ўжо не заханілі старой школы, дзе з першага класа вучылі дзяцей выключна польскай мове, а за «няведы» і «непаслушэнства» нярэдка давалі бізуна і «лапы». Соні і Каці з першага дня вучобы дарога ў будучыню пракладвалася роўная і шырокая. У школе створаны былі ўсе ўмовы для вучобы: багата абсталяваныя кабінеты па хіміі і фізіцы, рознастайныя на экспанатах біялагічны кабінет і кабінет наглядных дапаможнікаў. Усё гэта давала магчымасць вучыцца, развівацца і прыйсці да дзяржаўнага экзамена на атэстат сталасці сапраўды сталымі і падрыхтаванымі вучнямі, а ў хуткім часе, як мяркуюць Каця Дзяменшка і Соня Ажгірэвіч, — студэнтамі літаратурнага факультэта педагагічнага інстытута імя М. Горкага.

Школа Якуба Коласа некалькі раз наладжвала сустрэчы вучняў з яе былымі выпускнікамі. Пад уплывам гэтых таварыскіх сустрэч знаходзяцца і зараз Віктар Міцкевіч, Міхаіл Паплаўскі, Сямён Белы. Яны мараць аб філалагічным факультэце. Міхаіл Лойка і Антон Дземідовіч лічацца ў школе праслаўленымі матэматыкамі. Абодва яны вырашылі паступіць на фізмат БДУ.

Такія светлыя мары і радасныя імкненні выпускнікоў сярэдняй школы імя Якуба Коласа. Няхай-жа і будучыня іх будзе такой-жа светлай і радаснай, як дзень веснавы, як светлая хваля Нёмана, як песня маладога, нічым не засмучанага сэрца.

Шчаслівай дарогі!

Е. НАТАЛЬІНА.

Вучні малодшых класаў правалі аднадзённы паход па свайму раёну. Яны пабывалі ў вёсцы Акінчыцы, дзе нарадзіўся народны паэт Беларусі Якуб Колас. На здымку: удзельнікі паходу на прывале. На пераднім плане піонеркі Соня Грыгаровіч і Соня Андрэюка чытаюць вершы Якуба Коласа.

Фото Г. Бегуна (БЕЛТА).

СТАЛІНСКАЙ ЛАСКАЙ САГРЭТЫ

П. БЕРАЗНЯК

Фото В. Вяхоткі.

Гэтае месца пад Клецкай мясцовыя жыхары завуць — Студзянец. Мабыць таму, што некалі тут былі скляпы і леднікі памешчыка Грыбоўскага. На гэтым месцы цяпер вырастае цэлы гарадок беласнежных дамоў. Не кожны з юных насельнікаў гарадка ведае гісторыю старой назвы яго. І не дзіўна. Студзянец — смутны адгалосак памешчыцкага рэжыму старой Польшчы, які беззваротна загінуў.

Зараз у гэтым светлым куточку нашай Радзімы знаходзіцца Клецкі дзіцячы дом, дзе выходзіць больш сотні дзяцей, бацькі якіх загінулі ў барацьбе з фашыстамі.

Радзіма, як ласкавая маці, клапаціцца аб жыцці і вучобе сваіх выхаванцаў.

Чыста, хараша, утульна ў спальнях. У кожнай — роўныя рады коек з беласнежнай пасцеллю. Побач са спальняй знаходзіцца рабочы пакой. Тут дзеці рыхтуюць урокі.

Для карыснага адпачынку дзеці маюць пакоі гульняў, спартыўную залу, каля дзесятка розных гурткоў: харавы, танцавальны, мастацкай вышыўкі, фатаграфіі, юных тэхнікаў і г. д.

Усе дзеці паспяхова закончылі навучальны год і перайшлі на лагерны рэжым. Свой летні адпачынак яны правядуць на вольным паветры, зоймуцца любімымі справамі.

Выхаванцам вельмі падабаюцца падарожжы па роднаму краю. З дапамогай выхаватэляў яны намяцілі некалькі паходаў: у лес, на цагельны завод у Клецку. Атрад пяцікласнікаў задумаў скласці карту суседняга калгаса імя Чапаева.

— Аж вунь каля таго лесу канчаюцца палі чапаеўцаў, — паказвае таварышам Коля Казлоў (верхні здымак злева). — Што там пасеяна, адсюль не пазнаеш.

Каб дакладна нанесці на карту ўсе ўчасткі пасеваў, юныя падарожнікі вырашылі абыйсці ўсю тэрыторыю калгаса.

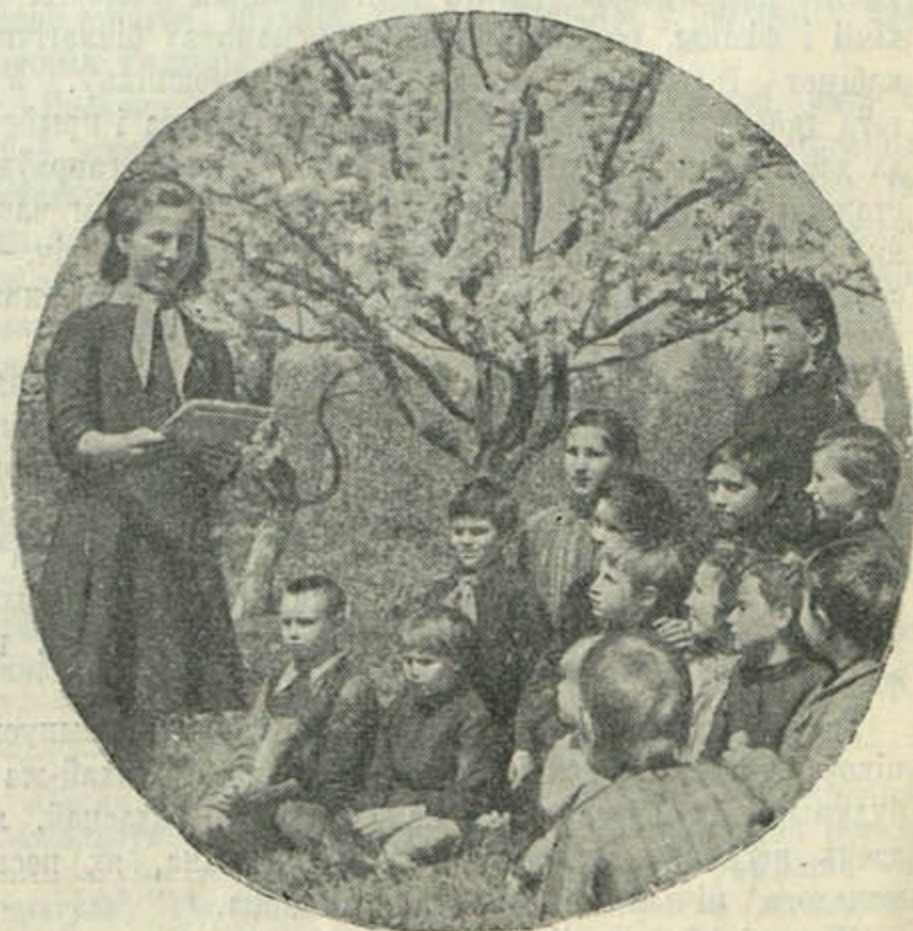
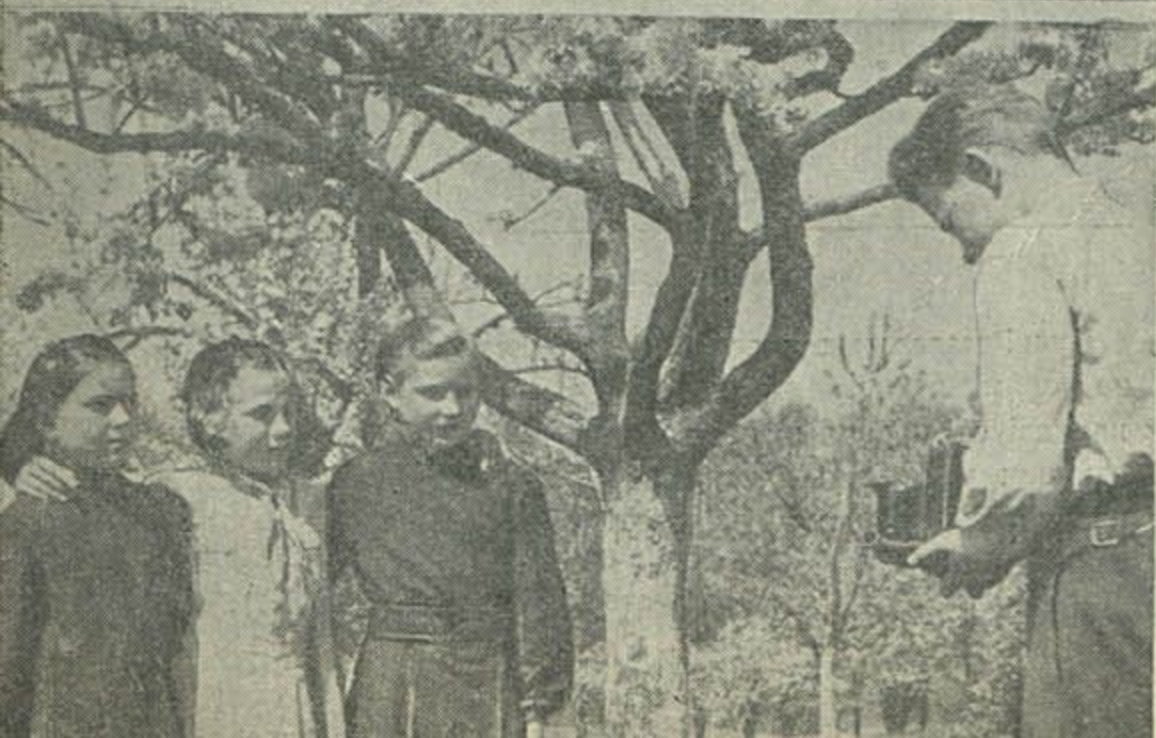
Піонеры 3-га атрада толькі што закончылі спаборніцтва па бегу. Першыя месцы сярод дзяўчынак занялі Аня Кунцэвіч, Саша Кунцэвіч і Ліда Сасінозіч. Член рэдкалегіі насценнай газеты Валодзя Чарнышэвіч папрасіў іх хвілінку пастаяць спакойна (здымак злева ўнізе). Будзе цікавая ілюстрацыя для насценгазеты.

Галя Гайдучэнка — паэтэса дзіцячага дома. Яна ўслаўляе ў вершах сваё шчаслівае дзяцінства, любімую Радзіму-маці. Вельмі падабаецца дзецям яе верш, прысвечаны вялікаму Сталіну:

Ты ласкавы, як вецер весні,
Ты з цвёрдасцю большэвіка.
Жыві, любімы, у светлых песнях
І слаўся, мудры, у вяках.

Гэты верш услед за аўтарам паўтараюць выхаванцы (здымак справа ўнізе).

У знак шчырай удзячнасці правадыру за сонечнае дзяцінства Ала Шагіна ў дзень збору запусціць у яснае паднябессе свайго голуба — сімвал міру на зямлі (верхні здымак).

У дзіцячым садзе

Мінскі санаторны дзіцячы сад № 74 у кожную змену, якая працягваецца некалькі месяцаў, абслугоўвае больш сотні дзяцей. У большасці — гэта дзеці былых воінаў Савецкай Арміі і партызан, інвалідаў Айчынай вайны, многадзетных і адзіночых маці.

Як кланатлівы садоўнік дбайна сочыць за кожным дрэўцам і кветкай, так педагогічны калектыў дзіцячага сада аддае сваім выхаванцам шмат шчырай працы, гарачай любові і нястомнай увагі.

Ужо з першых дзён знаёмства з новым папаўненнем выхаванцаў імкнуча распазнаць характар, звычкі і схільнасці кожнага дзіцяці. Ім становіцца вядомым, што, скажам, Толік не з'ядае свайго абеду, што Леначка не ўмее зашнураваць бацінкі, а Міша крыўдзіць меншых, адбірае ў іх цацкі.

Сытая і смачная ежа, строгі рэжым сну і гульні, добрыя санітарна-гігіенічныя ўмовы спрыяюць хуткай папраўцы дзяцей, умацаванню іх здароўя.

Развіваюцца малышы і ў культурных адносінах. Яны вучацца дэкламаваць, спяваць, танцаваць.

У канцы мая, перад ад'ездам дзяцей на дачу, мы пабывалі на дзіцячым ранішніку.

У вялікай музычнай зале, упрыгожанай кветкамі, малышы ўрачыста чакалі пачатку «канцэрта», рассяўшыся на маленькіх крэслах. Многія хлопчкі і дзяўчынкі былі ў нацыянальных беларускіх касцюмах. У канцы залы сядзелі бацькі і госці.

Абвешаны ўважлівым позіркам сваіх маленькіх харыстаў, Соф'я Фёдараўна дакранулася да клавішаў. Паліліся мяккія гукі «Песні аб Сталіне»:

Родны наш, любімы Сталін,
Многа год табе жадаем!

Урачыстая мелодыя песні змяняецца жвавымі гукі «Крыжачка», і пара за парай выбягаюць на сцэну самыя юныя танцоры. Нельга адвесці вачэй ад шчаслівых твараў, рытмічных і стройных ру-

хаў дзяцей. Танец канчаецца пад гучныя воплескі прысутных. За ім абвяшчаецца славутае «Яблычка». Хлопчыкі ў матросках, задорна адбіваючы такт, зладжана і хутка выконваюць пад музыку розныя фігуры. Танцы змяняюцца песнямі, песні — дэкламацыяй.

Зараз на тэрыторыі сада не чуваць звонкага смеху: дзеці вернуцца сюды толькі ў канцы лета. З пачаткам цёплых дзён яны выехалі ў лес, дзе ўвесь дзень праводзяць на свежым паветры. Абед, гульні, сон — усё гэта праходзіць на ўлонні прыроды.

Шмат клопатаў цяпер у Мар'і Радзёнаўны Ламака. Лета адкрывае шырокія магчымасці для азнаямлення дзяцей з прыродай і яе таямніцамі. Выхаванцы пачынаюць цікавыя экскурсіі ў поле, на луг.

У санаторным садзе кожнае дзіця знаходзіцца пад уважлівым урачэбным наглядом. Дзіцячы арганізм загартोўваецца тут з дапамогай штодзённай гімнастыкі, абцірання і аблівання халоднай вадой, фізкультурных практыкаванняў на лесенках, горках.

З 1945 года праз санаторны сад № 74 прайшло больш двух тысяч дзяцей.

Лепшай радасцю для калектыва выхаванцаў з'яўляюцца добрыя вынікі іх высокароднай працы. Асабліва хвалюе той дзень, калі яны развітваюцца са сваімі выхаванцамі.

Колькі гарачай удзячнасці выказваюць калектыву бацькі! Аб

Выхаванцы дзіцячага сада кланатліва даглядаюць маладыя насаджэнні.

гэтым яскрава сведчыць кніга прапаноў, у якой мы знаходзім шматлікія запісы ўдзячнасці. Вось падзяка Героя Савецкага Саюза Івана Касыніна і яго жонкі Тамары за добры догляд іх дачкі Лізачкі. Вось жонка інваліда Айчынай вайны Кабакова выносіць падзяку за клопаты аб яе сыне Ігару. А служачая Коржань падзяку за свайго сына Віцю заканчвае словамі: «Дарагія таварышы! Будзьце і надалей такімі-ж чутымі і ўважлівымі. Мы, бацькі, высока цэнім вашу высокародную працу».

Найбольш гарачыя словы шчырай матчынай падзякі выказваюцца роднай савецкай уладзе, большэвіцкай партыі і найлепшаму другу савецкіх дзяцей — вялікаму Сталіну.

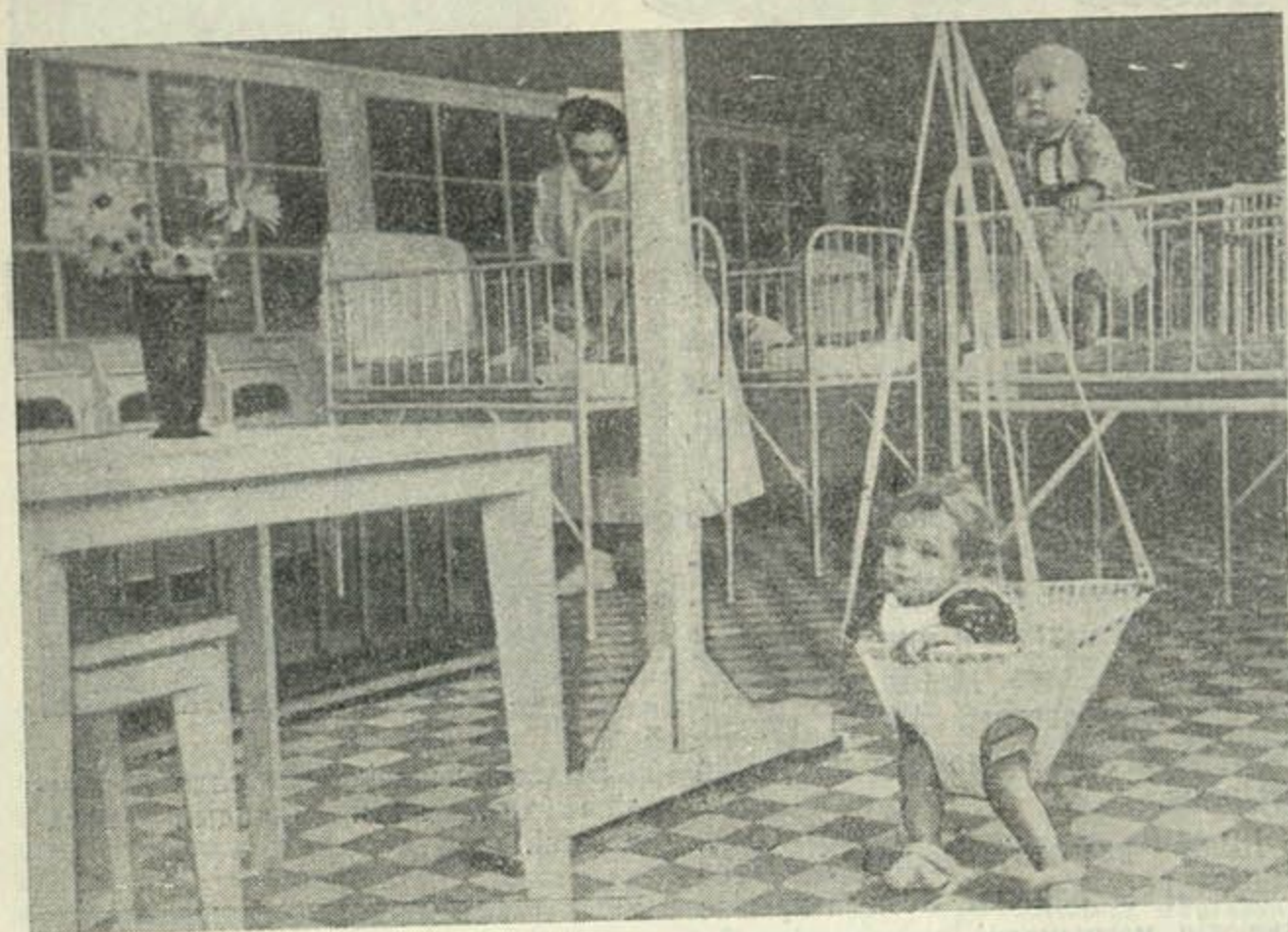
В. ЕМЕЛЬЯНЕНКА.

На ранішніку ў дзіцячым садзе. Дзеці танцуюць «Лявоніху».

Фото М. Мінковіча.

УСЁ ЛЕПШАЕ — ДЗЕЦЯМ

У горадзе Сібіу (Румынія), створан «Дом дзіцяці». На здымку: зала для самых маленькіх.

Балгарская народная рэспубліка. Выступленне юных спевакоў у адным з дзіцячых дамоў у Сафіі.

Дзеці, якіх мы бачым на здымках гэтай старонкі, нарадзіліся ў шчаслівы час. Яны не адчувалі і ніколі не адчуюць голаду, галечы, здзекаў. Маленькія, яны выхоўваюцца ў прасторных, светлых яслях і дзіцячых садах, падастаць — сядуць за парты, пазнаюць цудоўны свет творчасці і навукі.

Не толькі яны, але ўсе дзеці краін народнай дэмакратыі — Польшчы, Чэхаславакіі, Румыніі, Балгарыі, Венгрыі, Албаніі, Германскай дэмакратычнай рэспублікі і новага Кітая жывуць радасна і шчасліва.

Народныя ўрады гэтых краін удзяляюць велізарную ўвагу пакаленню будучых будаўнікоў сацыялізма. Мільярды рублёў выдаткоўваюцца на народную асвету, ахову дзіцячага здароўя, стварэнне шырокай сеткі ўстаноў па ахове мацярынства і дзяцінства.

57 тысяч дзяцей працоўных Румыніі ў мінулым годзе правалі свой летні адпачынак на курортах Чорнаморскага ўзбярэжжа і ў маляўнічых гарах.

У самы цяжкі перыяд пасляваеннага аднаўлення краіны ў Будапешце было пачата будаўніцтва піонерскай чыгункі. Хутка яна стала любімым месцам адпачынку школьнікаў. На сваёй чыгунцы хлопчыкі і дзяўчынкі робяць захапляючыя экскурсіі, знаёмяцца з ваколіцамі Будапешта. Тысячы венгерскіх дзяцей правядуць гэтае лета ў піонерскіх лагерах, размешчаных у раскошных замках, якія раней належалі арыстакратам і памешчыкам.

Цудоўным стала жыццё кітайскай дзетвары. Комуністычная партыя і народны ўрад Кітая забяспечылі 30 мільёнам дзяцей магчымасць вучыцца ў школе. Для дзяцей выпускаюцца кнігі, кінофільмы, ствараецца шырокая сетка дзіцячых здраўніц, яслей, садоў.

І так усюды, ва ўсіх краінах народнай дэмакратыі, на прыкладу вялікага Савецкага Саюза, усё лепшае аддаецца юнаму пакаленню — надзеі і будучыні чалавецтва.

Сярод чытачоў уйпешкай бібліятэкі імя Сабо (Венгрыя) многа вучнёўскай моладзі. Яны любяць творы рускіх класікаў і савецкіх пісьменнікаў. На здымку злева: вучні выбіраюць кнігі.

На здымку справа: урок малявання ў дзіцячым садзе пасёлка Марыенштат (Польшча).

Фотахроніка ТАСС.

ІХ ПАЗБАВІЛІ ДЗЯЦІНСТВА

У арыстакратычных кварталах Парыжа існуе такі спосаб уборкі адыходаў: раніцай уздоўж тратуараў выстаўляюцца скрынкі. Слугі багачаў напашваюць іх смеццем. Натоўпы дзяцей з блішчучымі банкамі і старымі вёдрамі накіроўваюцца да гэтых смеццевых скрынак, спадзеючыся знайсці ў іх ачысткі бульбы і скарынкі хлеба. Яны прыходзяць сюды яшчэ досвіткам, каб не спазніцца, бо а шостаў гадзіне смецце вывозяць ужо на агульную звалку.

Дзеці корпаюцца ў смеццевых скрынках; дзеці з тварам, абцягнутым сухою жоўтаю скурай, працягваюць рукі за міласцінай; дзеці працуюць ад зары да зары пад спякотнымі праменьнямі сонца на палях — усё гэта звычайная з'ява ў капіталістычных краінах, дзе магнаты капітала тужэй і тужэй набіваюць свае кішэні за кошт поту і крыві працоўных.

Дзяцінства — лепшая пара чалавечага жыцця — украдзена ў соцень мільёнаў дзяцей усіх без выключэння капіталістычных, каланіяльных і залежных краін.

Нам, савецкім людзям, цяжка паверыць, але гэта факт, што ў Японіі адкрыта існуе купля і продаж дзяцей. Даведзеныя ўбоствам да адчаю бацькі прадаюць сваіх дзяцей гандлярам жывым таварам за 20—25 фунтаў рысу. У адной толькі прэфектуры (вобласці) Фукусіма было продана ў рабства 3.000 дзяцей. Шырока развіты гандаль дзецьмі і ў Злучаных Штатах Амерыкі. Тут бізнесмены на спекуляцыі маленькімі нявольнікамі нажываюць тысячы долараў.

Гэтае жудаснае злачынства не хвалюе правіцеляў Уел-стрыт. Хіба іх датычыць жыццё беднякоў, якія паміраюць з голаду? Лёс сабакі непакоіць іх больш. У Нью-Йорку на Пятай авеню пабудавалі дом для сабакі Тобі. Гэтаму сабаку адна амерыканка пакінула ў спадчыну 75 мільёнаў долараў. Спецыяльныя слугі даглядаюць яго.

Правіцелі сучаснай Амерыкі аднаго толькі не шкадуюць дзецям працоўных — смертаноснай зброі. Бомбы амерыканскіх імперыялістаў забілі дзесяткі тысяч карэйскіх дзяцей, іх снарады і кулі адбіраюць жыццё ў бацькоў карэйскіх і амерыканскіх дзяцей. Іх ненасытным воўчым пашчам яшчэ мала крыві: мільёны і мільярды долараў кідаюць яны на

Здымак, зроблены на вуліцах Рыма, паказвае звычайны для гэтага горада малюнак: дзяўчынка ў брудным паліто, апранутым проста на голае цела, сядзіць засмучаная. Горка плача яе малодшы брат. Гэта дзеці беспрацоўных.

На здымку — маленькія столікі, але яны не для гульні. Гэта — рабочае месца маленькіх індзейскіх працаўнікоў. Малышам не больш пяці — шасці год, але яны ўжо адчуваюць увесь цяжар эксплуатацыі.

распальванне вайны, на пашырэнне яе ў сусветным маштабе.

Але прыйдзе час — і за ўсё напаляцца імперыялісты: за чатыры мільёны дзяцей, якія штогод паміраюць у Індыі, за проданых у рабства маленькіх насельнікаў Японіі, за тысячы загубленых жыццяў дзяцей Карэі, за пот і кроў маленькіх іранскіх дываншчыц, за мільёны дзяцей Амерыкі, пазбаўленых матчынасьці

вучыцца, за дзіцячыя турмы Іспаніі — за ўсе незлічоныя злачынствы супроць чалавецтва.

На барацьбу за мір і дэмакратыю ўзнікаюцца мільёны простых людзей усяго свету, і ўсё мацней гучыць гнеўны пратэст, звернуты да амерыканскіх імперыялістаў і іх верных слуг:

«Рукі прэч ад Карэі! Мір дзецям! Вярніце ім украдзенае дзяцінства!»

ВЯЛІКІ ЗМАГАР ЗА МІР І ДЭМАКРАТЫЮ

САМААДДАНАЕ служэнне інтарэсам чалавека працы — вось тая галоўнейшая ідэя, якая ляжыць у аснове ўсёй шматграннай дзейнасці вялікага пралетарскага пісьменніка Алексея Максімавіча Горкага.

А. М. Горкі быў бліскім другам В. І. Леніна і І. В. Сталіна — геніяльных правадыроў рабочага класа і ўсіх працоўных. Гэтая акалічнасць надавала асаблівую сілу і значы-

жыць і будаваць сваю сацыялістычную бацькаўшчыну.

Абарона міру і дэмакратыі была кроўнай справай Горкага. Яна вынікала з самой сутнасці ідэй і творчасці пісьменніка — аднаго з самых перадавых людзей эпохі, сапраўднага гуманіста.

Даючы ў сваіх геніяльных творах глыбока праўдзівыя малюнкi жыцця народных мас, Горкі кіраваўся адзіным імкненнем зрабіць гэтак

жуазную «культуру», ён у адным са сваіх артыкулаў піша: «Іх «культура» — гэта рад устаноў, якія дзейнічаюць зусім свабодна ў мэтах аховы і апраўдання нічым не абмежаванай улады паразітыўнай меншасці над працоўнай большасцю, над рабочымі, сялянамі і дробнай буржуазіяй, што жыве дрэнненькай працай на буйную. Іх культура — школа, дзе ілгуць, царква, дзе ілгуць, парламент, дзе таксама ілгуць, прэса, дзе ілгуць і паклёпнічаюць, іх культура — паліцыя, якой дана права біць і забіваць рабочых».

Яшчэ ў дакастрычніцкі час А. М. Горкі пабываў за мяжой — у Францыі, Амерыцы і Італіі, дзе меў магчымасць непасрэдна назіраць парадкі і норавы так званай дэмакратычнай Амерыкі і «цывілізаванай» Еўропы. Свае ўражанні ад паездак па капіталістычнаму Захадзе ён выказаў у радзе памфлетаў, фельетонаў і артыкулаў.

У 1906 — 1907 гг. былі апублікаваны такія агульнавядомыя нарысы і памфлеты А. М. Горкага, як «Горад Жоўтага Д'ябла», «Кароль, які высока трымае свой сцяг», «Прыгожая Францыя», «Жрэц маралі» і інш. Па сіле тыпізацыі парадкаў і законаў капіталістычнага свету гэтыя творы наўрад ці маюць што-небудзь роўнае сабе.

Жоўты Д'ябал — гэта золата, якое паглынае і падначальвае сабе ўсё жывое. Горад Жоўтага Д'ябла — гэта Нью-Йорк, самае пачварнае параджанне капіталістычнай сістэмы і разам з тым найбольш нагляднае ўвасабленне абуральных сацыяльных супярэчнасцей капіталізма і яго мёртвай тэхнікі, якая не служыць чалавеку, а душыць і знішчае яго.

Перад вачыма таго, хто ўпершыню трапіў у Нью-Йорк, праходзяць малюнкi, адзін другога жудасней.

Вось жанчына з дзіцем на руках. «Дзіця крычыць, драпаючы пальцамі вялае, галоднае цела маці, торкаецца ў яго тварам, цмокае губамі, на хвілінку змаўкае, зноў крычыць з большай сілай, б'е рукамі і нагамі грудзі маці. Яна стаіць, нібы каменная, і вочы яе круглыя, як у савы — яны пазіраюць упарта ў адну кропку перад сабой.

Адчуваеш, што гэты позірк не можа бачыць нічога, акрамя хлеба».

На фоне агульнай няроўнасці людзей у капіталістычным грамадстве асабліва кідаецца ў вочы бяспраўнае

Алексей Максімавіч Горкі сярод вучняў адной з маскоўскіх школ.

масць кожнаму сказанаму ім ці напісанаму слову.

Пасля перамогі Кастрычніцкай рэвалюцыі А. М. Горкі меў шчасце назіраць нябачаны ўздым творчых сіл народных мас, якія пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі здзяйснялі вялікую мэту ўсяго жыцця пісьменніка — пабудову бяскласавага сацыялістычнага грамадства.

Памаладзеўшы духам, Алексей Максімавіч адаваў усё сваё сэрца, свой талент і веды справе ўмацавання першай у свеце ўлады рабочых і сялян. Са здзіўляючай энергіяй і здольнасцю ўсё бачыць і ўсё разумець ён пранікаў у самыя рознастайныя галіны народнага жыцця, з'яўляючыся для савецкіх людзей чутым таварышом і клапатлівым настаўнікам.

Аднак А. М. Горкі ніколі не забываўся на тую суровую абстаноўку, у якой савецкаму народу даводзілася

жыццё прыгожым, радасным і шчаслівым. Услаўляючы мужны подзвіг, гатоўнасць да самаахвярнасці, пісьменнік раскрывае сэнс барацьбы сваіх герояў як свядомае і яснае імкненне знішчыць тыя сацыяльныя прычыны, што параджаюць вайну, дэспатыю, заняволенне і скажэнне здаровай чалавечай асобы.

Іменна такія ўяўляюцца нам дзеянні Нілаўны і Паўла Власава з рамана «Маці», герояў расказаў староў Ізергіль, песень аб Сокале і Буравесніку і г. д. У аснове мудрай горкаўскай казкі «Дзяўчына і смерць» ляжыць тая-ж ідэя асуджэння смерці ў імя светлага жыцця.

З вывучэння механізма капіталістычнага грамадства Горкі робіць адзіны вывад: гэты лад з'яўляецца суцэльным злачынствам супроць большасці чалавецтва.

Развенчваючы хвалёную бур-

становішча жанчыны, на якую фактычна не пашыраюцца мнімыя «свабоды» буржуазнай «дэмакратыі». Горкі, як шчыры друг і абаронца правоў жанчыны, рашуча выкрываў дзікія законы і ілжывую мараль буржуа.

«Дэмакратычныя» парадкі Амерыкі выклікалі асаблівае абурэнне і асуджэнне Горкага.

На пытанне аднаго амерыканскага часопіса аб тым, што думае Горкі аб еўрапейскай цывілізацыі, Алексей Максімавіч адказаў, што гэтая цывілізацыя — самая пачварная цывілізацыя нашай планеты, бо ў ёй значна перавышаны ўсе калецтвы еўрапейскай цывілізацыі.

У Амерыцы ўсё можна купіць за грошы. Тут больш чым дзе-б там ні было магчыма беспакараная дзейнасць цэлых арганізацый забойцаў накіраваных Ку-Клукс-Клана і іншых фашысцкіх банд, якія фінансуюцца рэакцыйнай клікай. Тут шырока практыкуюцца зверскае лінчаванне неграў, здзекі над жанчынамі.

Гангстэрызм, цёмныя біржавыя махінацыі, праследванне прагрэсіўнай думкі, патоки хлусні і паклёпу, якія штодня выліваюцца прадажнай буржуазнай прэсай, — вось твар амерыканскай «дэмакратыі».

Калі пачалася першая сусветная вайна, Горкі быў адным з тых сумленных людзей свету, якія не толькі не паддаліся шавіністычнаму чаду, а на ўвесь голас абвясцілі вайну злачынствам, падрыхтаваным крыважэрнымі імперыялістамі супроць чалавецтва.

«Трэба скласці абвінаваўчы акт супроць капіталізма, як узбуджальніка катастрофы, што перажывае свет, і зазначыць, што анархічная дзейнасць капітала не можа не хаваць у сабе зародкаў такіх катастроф».

Мужны голас вялікага пролетарскага гуманіста загучэў яшчэ з большай сілай, калі рэакцыйныя колы, насаджваючы фашызм і ўзбройваючыся да зубоў, пачалі ўзмацняць рыхтаваць другую сусветную вайну — вайну супроць Савецкага Саюза.

Горкі назваў тады бесчалавечным увесь буржуазны свет, паколькі яго носыбіты лічаць «законам жыцця» масавае знішчэнне людзей.

28 чэрвеня спаўняецца 9 год з дня смерці народнага паэта Беларусі Янкі Купалы.

Уся творчасць яго ад першага верша «Мужык», надрукаванага ў мінскай газеце «Северо-Западный Край» у 1905 годзе, да апошніх яго вершаў, прысвечаных барацьбе беларускага народа супроць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у гады Вялікай Айчыннай вайны, прасякнута палыманай любоўю да Радзімы, да свайго народа.

Прайшоўшы цяжкую школу жыцця, Янка Купала добра яго ведаў, заўсёды адгукаўся на ўсе падзеі ад усяго сэрца, за гэта шчыра паважаў і гарача любіў яго Максім Горкі.

Урад Беларусі высока ацаніў заслугі Купалы, надаўшы яму годнасць народнага паэта. У 1943 г. за зборнік вершаў «Ад сэрца» Янка Купала атрымаў званне лаўрэата Сталінскай прэміі.

На здымку: у музеі Янкі Купалы. Наведвальнікі каля скульптуры «Янка Купала і Максім Горкі».

«Здавалася-б, — пісаў ён у 1931 г., — што прамы лагічны вывад з гэтых пагроз вайны павінен быць такі: людзей, якія мяркуюць для абароны сваіх нікчэмных інтарэсаў наладзіць масавае знішчэнне чалавецтва, — людзей гэтых трэба ізаляваць».

Кожная міжнародная надзея прыцягвала да сябе шільную ўвагу Горкага. Ганьбуючы і выкрываючы прапагандыстаў і падпальшчыкаў вайны, ён адначасова звяртаўся да мільёнаў сумленных людзей свету, заклікаючы іх да згуртавання і актыўных дзеянняў у абарону інтарэсаў міру і дэмакратыі.

Сярод тых, на каго Горкі ўскладаў вялікую надзею ў справе абароны міру, адно з першых месц займалі жанчыны.

Душэўным хваляваннем, вялікай павагай і верай у жанчыну прасякнуты яго словы: «Маткі! Жонкі! Вам належыць голас, вам належыць права тварыць законы. Жыццё выходзіць ад вас, і ўсе, як адна, павінны вы ўзняцца на абарону жыцця супроць смерці. Вы спрадвечныя ненавіснікі смерці. Вы — тая сіла,

што нястомна змагаецца і перамагае».

Апіраючыся на розум, сумленне і добрую волю пераважнай большасці насельніцтва свету, А. М. Горкі верыў, што сілы міру і дэмакратыі ўрэшце сныняць злачынныя дзеянні ворагаў чалавецтва.

Указваючы на прыклад Савецкай краіны, дзе паспяхова ажыццяўляецца будаўніцтва сацыялістычнага грамадства, ён выказваў упэўненасць, што «ўся маса працоўных немінуча паследуе добраму прыкладу».

У нашы дні, калі крыважэрныя англа-амерыканскія імперыялісты перайшлі ўжо ад прапаганды трэцяй сусветнай вайны да адкрытых актаў агрэсіі і калі на абарону справы міру ўзняліся сотні мільёнаў людзей, — мужны голас А. М. Горкага зноў гучыць як суровая перасцярога падпальшчыкам вайны і як бадзёры заклік да людзей добрай волі множыць рады актыўных барацьбітоў за мір, каб своечасова прадухіліць непатрэбнае народам крывяпраліцце.

Н. ПЕРКІН,

кандыдат філалагічных навук.

Жарджэнне чалавека

Максім ГОРКІ

Гэта было ў 92-м, галодным годзе, паміж Сухумам і Очэмчырамі, на беразе ракі Кадор, недалёка ад мора — праз вяслы шум светлых вод горнай рэчкі выразна чуваць глухі плеск марскіх хваль.

Восень. У белай пене Кадора кружыліся, мільгалі жоўтыя лісты лаўравішні, нібы маленькія, завіхастыя ласосі, я сядзеў на камені над ракою і думаў, што мусіць чайкам і бакланам таксама здаюцца лісты рыбай і — ашуканыя, вось чаму яны так пакрыўджана крычаць, там, направа, за дрэвамі, дзе плешча мора.

Каштаны нада мной у залатым убранні, каля ног маіх — шмат лісцяў, падобных на адсечаныя далоні нечых рук. Галіны граба на тым беразе ўжо голыя і вісяць у паветры разарванай сеткай; у ёй, нібы злоўлены, скача жоўта-чырвоны горны дзяцел-расудук, стукае чорным носам аб кару ствала, выганяючы казюлек, а спрытныя сініцы і шызыя папайзні — госці далёкай поўначы — дзяўбуць іх.

У левы бок ад мяне па вяршынях гор важна звіслі, пагражаючы дажджом, дымныя воблакі, ад іх паўзуць цені па зялёных схілах, дзе расце мёртвае дрэва самшыт, а ў дуплах старых букаў і ліп можна знайсці «п'яны мёд», які ў даўнія часы ледзь не загубіў салдат Пампея Вялікага п'янай слодыччу сваёй, паваліўшы з ног цэлы легіён жалезных рымлян; пчолы робяць яго з кветак лаўра і азаліі, а «вандроўныя» людзі выграбаюць з дупла і ядуць, намазаўшы на лаваш — тонкую перапечку з пшанічнай мукі.

Гэтым я і займаўся, седзячы ў каменні пад каштанамі, моцна пакусаны злоснай пчалой, маю кавалкі хлеба ў кацялок, поўны мёду, і еў, зачараваны лягчай гульні стомленага сонца восені.

Увосень на Каўказе, нібы ў багатым саборы, які пабудавалі вялікія мудрацы — яны-ж заўсёды і вялікія грэшнікі — пабудавалі, каб захаваць ад зоркіх вачэй сумлення сваё мінулае, неабсяжны храм з золата, бірузы, смарагдаў, развесілі па гарах лепшыя дываны, шытыя шоўкам у туркмен, у Самаркандзе, у Шэмахе, абрабавалі ўвесь свет і ўсё — пасцягвалі сюды, на вочы сонца, быццам жадаючы сказаць яму:

— Тваё — ад Тваіх — Табе!

...Бачу я, як доўгабародыя сівыя асілкі, з вялізнымі вачыма вяслых дзяцей, сыходзячы з гор, упрыгожваюць зямлю, усюды сеюць, не шкадуючы, рознакаляровыя скарбы, укрываюць горныя вяршыні тоўстымі пластамі срэбра, а выступы іх — жывой тканінай рознастайных дрэў, і — вар'яцкі прыгожым робіцца пад іх рукамі гэты кавалак багата адаронай зямлі.

Дасканалая пасада — быць на зямлі чалавекам, колькі бачыш дзівоснага, як пакутна салодка хвалюецца сэрца ў ціхім захапленні перад прыгожасцю.

Ну, вядома — часам бывае цяжка, грудзі залівае пякуючая нянавісць, і туга прагна смоча кроў сэрца, але гэта — не назаўсёды дадзена, але-ж і сонцу часта бывае вельмі сумна глядзець на людзей: так многа рабіла яно на іх, а — не ўдаліся чалавечкі...

Зразумела, ёсць нямаля і добрых, але — іх трэба правіць або — яшчэ лепш — перарабіць нанова.

...Над кустамі, улева ад мяне, хістаюцца цёмныя галовы: за шумам хваль мора і енкам ракі ледзь чуваць

чалавечыя галасы — гэта «галодныя» ідуць на работу ў Очэмчыры з Сухума, дзе яны будавалі шасе.

Я ведаю іх — арлоўскія, разам працаваў з імі і разам узяў учора разлік; пайшоў я раней за іх, уначы, каб сустрэць усход сонца на беразе мора.

Чатыры мужыкі і скуластая баба, малая, цяжарная, з вялізным, уздутым да носа жывотом, спалоханымі вытарашчанымі вачыма сінявата-шэрага колеру. Над кустамі бачу яе галаву ў жоўтай хустцы, яна хістаецца, нібы сланечнік пад ветрам. У Сухуме ў яе памёр муж — аб'ёўся фруктамі. Я жыў у бараку сярод гэтых людзей: па добраму рускаму звычаю яны гутарылі аб сваіх няшчасцях так многа і так гучна, што, мусіць, іх жаласная гаворка была чуваць вёрст за пяць вакол.

Гэта — сумныя людзі, расциснутыя сваім горам, яно гнала іх з роднай, стомленай, неўрадажайнай зямлі, і, як вецер сухія лісты восені, занесла сюды, дзе раскоша незнаёмай прыроды — здзіўшы — асляпіла, а цяжкія ўмовы працы канчаткова прыгнялі гэтых людзей. Яны глядзелі на ўсё тут, разгублена міргаючы выцвілымі, сумнымі вачыма, жаласна ўсміхаючыся адзін аднаму, ціха гавораць:

— А-яй... такая зямлішча...

— Проста — прэ з яе.

— Т-а-ак... а, аднак-жа, камень...

— Неўрадливая зямля, трэба сказаць...

І ўспаміналі Кабылін лажок, Сухі гон, Мокранькае — родныя мясціны, дзе кожная жменька зямлі была прахам іх дзядоў, і ўсё памятнае, знаёмае, дарагое — акроплена іх потам.

Была там з імі яшчэ адна баба — высокая, простая, плоская як дошка, з конскімі сківіцамі і мерклым позіркам чорных, як вугалі, касых вачэй.

Вечарамі яна, разам з гэтай — у жоўтай хустцы — ішла за барак і, седзячы там на бітым каменні, паклаўшы шчаку на далонь, схіляючы галаву ўбок, спявала высокім і злосным голасам:

За погостом...

Во зелены-их кустах-ах —

На песочку...

расстелю я белый плат...

Не дождусь ли...

Дружка милого мово...

Придет милый...

Поклонюся я ему...

Жоўтая звычайна маўчала, угнуўшы шыю і разглядаючы свой жывот, але часамі раптам, нечакана, ляніва і густа, мужыцкім сіпаватым голасам пачынала спяваць, нібы галосаючы:

Ой-да милый...

ой, милёнок дорогой...

Не судьба мне...

боле видется с тобой....

У чорнай душнай цемры паўдзённай начы гэтыя галасы плачу нагадвалі поўнач, снежавыя пустыні, візгат завірухі і далёкае ваўчынае выццё...

Потым касавокая баба захварэла ліхарадкай і яе аднеслі ў горад на насілках з брэзенту — яна трэслася ў іх і мычэла, нібы спяваючы далей сваю песню пра пагост і пра пясчак.

...Ныраючы ў паветры, жоўтая галава знікла.

Я скончыў сваё снеданне, закрыў лісцямі мёд у кацялку, завязаў торбачку і, не спяшаючыся, рушыў услед ім, пагрукваючы кізілавым кіем аб цвёрды грунт сцежкі.

Вось і я на вузкай, шэрай паласе дарогі; з правага боку — хістаецца густасіняе мора, нібы нябачныя сталяры стругаюць яго тысячаімі фуганкаў — белыя стружкі шамацяць і бягуць на бераг, іх гоніць вецер, вільготны, цёплы і пахкі, як дыханне здаровай жанчыны. Турэцкая фелюга, нахіліўшы левы борт, слізгаючыся, плыве да Сухума, надуўшы ветразі, як важны сухумскі інжынер надзімаў свае тоўстыя шчокі — найсур'ёзнейшы чалавек, чамусьці ён гаварыў замест цішэй — «чышэй» і «хыць», замест хоць.

— Чышэй! — Хыць ты і бойкі, але я цябе мігам у паліцыю...

Любіў ён гнаць людзей у паліцыю, і добра думаць, што цяпер яго, мусіць, ужо даўно да костак аб'елі магільныя чэрві.

...Ісці — лёгка, нібы плывеш у паветры. Прыемныя думкі, пярэста апранутыя ўспаміны вядуць у памяці ціхі карагод: гэты карагод у душы — як белыя барашкі на моры, яны ўверсе, а там, у глыбіні — спакойна, там ціха плаваюць светлыя і гнуткія надзеі юнацтва, як срэбныя рыбы ў марской глыбіні.

Дарога вядзе да мора, яна выгінаючыся падпаўзае бліжэй да паласы пяску, куды ўзбягаюць хвалі, — кустам таксама хочацца зазірнуць у аблічча хвалі, яны нахіляюцца цераз стужку дарогі, нібы ківаючы сіняму прастору воднай пустыні.

Падуў вецер з гор — будзе дождж.

...Ціхі стогн у кустах — чалавечы стогн, які заўсёды моцна кранае душу.

Рассоўваю кусты, бачу — абапёршыся спіною аб арэхава ствол, сядзіць гэтая баба, у жоўтай хустцы, галава ўпала на плячо, рот дзіка скрыўлены, вочы на выкаце, вар'яцкія; яна трымае рукі на вялізным жываце і так ненатуральна-страшна дыхае, што ўвесь живот сударгава скача, а баба, прытрымліваючы яго рукамі, глуха рыкае, выскаліўшы жоўтыя, воўчыя зубы.

— Што — ударылі? — спытаў я, нахіляючыся да яе. Яна сучыць, як муха, голымі нагамі ў попелавым пылу і, боўтаючы цяжкой галавой, хрыпіць:

— Адыйдзі-і... сорама няма на цябе... адыйдзі-і...

Я зразумеў, у чым справа — гэта я ўжо бачыў аднойчы — вядома, спалохаўся, адскочыў, а баба гучна, працягла завывала, з вачэй яе, гатовых лопнуць, пырснулі мутныя слёзы і пацяклі па чырвонаму, з усіх сіл надутаму твару.

Гэта прымусіла мяне падыйсці да яе зноў, я кінуў аб зямлю торбачку, чайнік, кацялок, перакуліў яе спіною на зямлю і хацеў сагнуць ёй ногі ў каленях — яна адштурхнула мяне, ударыўшы рукамі ў твар і грудзі, павярнулася і, нібы мядзведзіца, рыкаючы, храпучы, папаўзла на карачках далей у кусты:

— Разбойнік... д'ябал...

Падламіліся рукі, яна ўпала, ткнулася тварам у зямлю і зноў завывала, сударгава выпроставаючы ногі.

У гарачай узбуджанасці, хутка ўспомніўшы ўсё, што ведаў у гэтай справе, я перакуліў яе на спіну, сагнуў ногі — у яе ўжо вышаў каляплодны пузыр.

— Ляжы, зараз родзіш...

Пабег да мора, закасаў рукавы, вымыў рукі, вярнуўся і — стаў акушорам.

Баба выгіналася, як бяроза на агні, біла рукамі па зямлі вакол сябе і, выкубваючы блеклую траву, усё намагалася захапіць яе ў рот сабе, абсыпала зямлёю страшны нечалавечы твар, з адзічалымі, налітымі крыўей вачыма, а пузыр ужо прарваўся, і праразалася галоўка, — я павінен быў стрымліваць сударгі яе ног, дапамагаць дзіцёнку і сачыць, каб яна не совала траву ў свой скрыўлены, мыклівы рот.

Мы пакрыху лаялі адзін аднаго, яна — скрозь зубы, я — таксама нягучна, яна — ад болю і, мусіць, ад сорама, я — ад збянтэжанасці і пакутнай жаласлівасці да яе...

— Х-хоспадзі, — хрыпіць яна, кусаючы сінія ў пене губы, а з вачэй, нібы раптам выцвілых на сонцы, усё льюцца гэтыя бясконцыя слёзы няскерных матчыных пакут, і ўсё цела яе ломіцца, падзяляючыся надвая.

— Адыйдзі-і ты, чорт...

Слабымі, вывіхнутымі рукамі яна ўсё адштурхоўвае мяне, я пераканаўча кажу:

— Дурная, радзі хутчэй...

Да болю шкада яе, і здаецца, што яе слёзы пырснулі ў мае вочы, сэрца сцята тугой, хочацца крычаць, і я крычу:

— Ну, хутчэй!

— І вось — на руках у мяне чалавек — чырвоны. Хоць і скрозь слёзы, але бачу я — ён увесь чырвоны і ўжо незадаволены светам, круціцца, свавольіць і густа раве, хаця яшчэ злучаны з матчыным целам. Вочы ў яго блакітныя, нос смешна расциснуты на чырвоным, скамечаным твары, губы варушацца і цягнуцца:

— Я-а... я-а...

Такі слізкі — чаго добрага і выплыве з маіх рук, я

стаю на каленях, гляджу на яго, рагачу — вельмі рад бачыць яго. І — забыўся, што трэба рабіць...

— Рэж... — ціха шэпча маці, вочы ў яе заплюшчаны, твар апаў, ён зямлісты, як у мёртвай, а сінія губы ледзь варушацца:

— Ножыкам... перарэж...

Нож у мяне ўкраві ў бараку — я перакусваю пупавіну, дзіцёнак раве арлоўскім басам, а маці — усміхаецца: бачу я, як дзіўна расцвітаюць, гараць яе бяздонныя вочы сінім агнём — цёмная рука мацае спадніцу, шукаючы кішэню, і акрываўленыя, скусаныя губы шалясцяць:

— Н-не... сілушкі... паясочак кішэні... перавязаць пупочак...

Дастаў паясочак, перавязаў, яна — усміхаецца ўсё ярчэй, так добра і ярка, што я амаль слепну ад гэтай усмешкі.

— Ляжы, а я пайду вымыю яго...

Яна беспакойна мармыча:

— Глядзі-ж, ціханька... глядзі-ж...

Гэты чырвоны чалавечышча зусім не патрабуе асцярожнасці: ён сцяў кулак і раве, раве, нібы выклікаючы на бойку з ім:

— Я-а... я-а...

— Ты, ты! Усталёўвайся, браце, мацней, а не то бліжня неўзабаве адарвуць галаву.

Асабліва сур'ёзна і гучна крыкнуў ён, калі яго ўпершыню абдало пеннай хваляй мора, якая весела сцебанула абодвух нас; потым, калі я пачаў наплёскаць грудзі і спінку яму, ён прыплюшчыў вочы, задрыгаў і завізгатаў, а хвалі, адна за адной, усё аблівалі яго.

— Шумі, арлоўскі! Крычы ва ўвесь дух...

Калі мы з ім вярнуліся да маці, яна ляжала, зноў заплюшчыўшы вочы, кусаючы губы, у схватках, якія выкідвалі паслед, але, не гледзячы на гэта, скрозь стоны і ўздохі, я чуў яе паміраючы шэпт:

— Дай... дай яго...

— Пачакае.

— Дай-жа...

І дрыжачымі няпэўнымі рукамі расшпільвала кофту на грудзях. Я дапамог ёй вызваліць грудзі, загатоўленыя прыродай на дваццаць чалавек дзяцей, прыклаў да цёплага яе цела буйнага арлоўца, ён адразу ўсё зразумеў і змоўк.

— Прасвятая, прачыстая, — уздрыгваючы, уздыхала маці і перакідвала растрапаную галаву па торбачцы з боку ў бок.

І раптам, ціха крыкнуўшы, змоўкла, потым зноў расплюшчыліся гэтыя да немагчымасці дзіўныя вочы — святыя вочы рожаніцы, сінія, яны глядзяць у сіняе неба, у іх гарыць і расце ўдзячная, радасная ўсмешка; узняўшы цяжкую руку, маці паволі хрысціць сябе і дзіцёнка...

— Слава табе, прачыстая маці... ох... слава табе... — Вочы патухлі, праваліліся, яна доўга маўчыць, ледзь дыхае, і раптам дзелавіта, цвёрдым голасам сказала:

— Развяжы, хлапец, торбачку маю...

Развязаці, яна зірнула на мяне ўважліва, слаба ўсмінулася; быццам — ледзь прыкметна — пачырванелі на момант апалыя шчокі і потны лоб.

— Адыйдзі-ка...

— Ты вельмі не турбуй сябе...

— Ну, ну... адыйдзі...

Адышоў недалёка ў кусты. Сэрца нібы стамілася, а ў грудзях ціха спяваюць нейкія слаўныя птушкі, і гэта — разам з няўмоўным плёскатам мора — так добра, што можна было-б слухаць год...

Недзе недалёка журчыць ручай — быццам дзяўчына апавядае сяброўцы пра свайго каханага...

Над кустамі ўзнялася галава ў жоўтай хустцы, ужо завязанай, як трэба.

— Эй, эй, гэта ты, братка, рана за работу ўзялася!

Прытрымліваючыся рукой за галінку хмызняка, яна сядзела, быццам выпітая, без крывінкі на шэрым твары, з велізарнымі сінімі азёрамі замест вачэй, і замілавана шаптала:

— Глядзі — як спіць...

Спаў ён добра, але, на мой погляд, нічым не лепш за іншых дзяцей, а калі і была розніца, дык яна датычыла навакольнага: ён ляжаў на яркіх восеньскіх лісцях, пад кустом — якія не растуць у Орлоўскай губерні

— Ты-б, маці, прылягла...

— Не-е, — сказала яна, пакачваючы галавой на развінчанай шыі, — мне прыбірацца трэба, ды ісці ў гэтыя самыя...

— У Очэмчыры?

— Во-ось! Нашы, падумай, колькі ўжо верст прайшлі...

— Хіба ты зможаш пайсці?

— А багародзіца дзе? Дапаможа...

Ну, калі ўжо яна разам з багародзіцай, — трэба маўчаць!

Яна глядзіць пад куст на маленькі, незадаволена надуты тварык, вылучаючы з вачэй цёплыя промені ласкавага святла, аблізвае губы і павольным рухам рукі гладзіць грудзі.

Я распальваю касцёр, прымайстроўваю каменне, каб паставіць чайнік.

— Зараз я цябе, маці, чаем пачастую...

— О? Напаі... ссохлася ўсё ў грудзях у мяне...

— Чаму-ж гэта землякі пакінулі цябе?

— Яны не пакінулі — не! Я сама адсталася, а яны — выпіўшы, ну... і добра, а то як-бы гэта я распрасталася пры іх...

Зірнуўшы на мяне, яна закрыла твар локцем, потым, сплюнуўшы крывёю, сарамліва ўсміхнулася.

— Першы ў цябе?

— Першанькі... А ты — хто?

— Падобна на тое, што чалавек...

— Вядома, чалавек! Жанаты?

— Не давялося...

— Маніш?

— Навошта?

Яна апусціла вочы, падумала.

— А адкуль-жа ты бабскія справы ведаеш?

Цяпер — зманю. І я сказаў:

— Вучыўся гэтаму. Студэнт — чула?

— А як-жа! У нас у папа старэйшы сын студэнт таксама, на папа вучыцца...

— Вось і я з такіх. Ну, пайду па ваду...

Жанчына нахілілася да сына, прыслухалася — ці дышае? — потым зірнула ў бок мора.

— Памыцца-б мне, а вада — незнаёмая... Што гэта за вада? і салёная, і горкая...

— Вось ты ёю і памыйся — здаровая вада!

— Ой?

— Праўда, і цяплейшая, чым у ручаі, а ручаі тут — як лёд...

— Табе — ведаць...

Дрэмлуючы, звесіўшы галаву на грудзі, паціху праехаў абхазец; маленькі конік, увесць з сухажылля, нацягнута водзячы вушамі, скасіўся на нас круглым чорным вокам — фыркнуў, коннік — старошка страсянуў галавой, у махнатай мехавой шапцы, таксама зірнуў у наш бок і зноў звесіў галаву.

— Якія людзі тут недарэчныя, ды страшныя, — ціха сказала арлоўка.

Я пайшоў. Па каменні скача, спявае струмень светлай і жывой, як жывое срэбра, вады, у ёй весела куляюцца восеньскія лісці — цудоўна! Вымыў рукі, твар, набраў вады поўны чайнік, іду і бачу скрозь кусты — жанчына, неспакойна азіраючыся, паўзе на каленях па зямлі, па каменні.

— Чаго табе?

Спалохалася, паблекла і хавае нешта пад сябе, я — здагадаўся.

— Дай мне, я закапаю...

— Ой, родненькі! Як-жа? У лазні, пад падлогай, трэба было-б...

— А калі-ж тут лазню збудуюць, падумай!

— Жартуеш ты, а я — баюся! Раптам звер з'есць... а месца-ж зямлі трэба аддаць...

Адварнулася ўбок і, падаючы мне вільготны, цяжкі вузляк, ціха, сарамліва папрасіла:

— Ты ўжо — як-небудзь лепш, паглыбей, Хрыстом прашу... шкадуючы сыночка майго, зрабі ўжо... Як найлепей.

Радзільны дом у сяле Адзюжба, Очэмчырскага раёна, Грузінскай ССР, пабудаваны пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. У гэтым сяле адбылася падзея, апісаная А. М. Горкім у апавяданні «Нараджэнне чалавека».

... Калі я вярнуўся, то ўбачыў, што яна ідзе, хістаючыся і выцягнуўшы ўперад руку, ад мора, спадніца яе па пояс мокрая, а твар зачырванеўся крыву і нібы свеціцца ўнутраным святлом. Дапамог ёй дайсці да кастра, здзіўлена думваючы:

— Сілішча якая, звярыная!

Потым пілі чай з мёдам, і яна ціхенька пыталася ў мяне:

— Кінуў вучыцца?

— Кінуў.

— Прапіўся, ці што?

— Канчаткова прапіўся, маці!

— Які-ж ты які! А я-ж цябе памятаю, у Сухуме заўважыла, калі ты з начальнікам з-за харчоў лаяўся, дык тады і надумалася мне — відаць, прапойца, бясстрашны такі...

І смачна аблізваючы языком мёд на ўспухлых губах, усё касілася сінімі вачыма пад куст, дзе спакойна спаў навейшы арловец.

— Як ён жыць будзе? — уздыхнуўшы, сказала яна, акінуўшы мяне доўгім позіркам: — дапамог ты мне — дзякую... а ці добра гэта для яго, і — не ведаю ўжо...

Напілася чаю, паела, перахрысцілася і, пакуль я збіраў сваю гаспадарку, яна, санліва хістаючыся, драмала, думала аб нечым, гледзячы ў зямлю зноў выцвіўшымі вачыма. Потым пачала прыўзнямацца.

— Няўжо — ідзеш?

— Іду.

— Ой, маці, глядзі!

— А багародзіца?.. Дай-ка мне яго!

— Я яго панясу...

Паспрачаліся, яна згадзілася і — пайшлі, плячо ў плячо адзін з адным.

— Каб мне не ўпасці, — сказала яна, вінавата ўсміхаючыся, і паклала руку на плячо мне.

Новы жыхар зямлі рускай, чалавек невядомага лёсу, лежачы на руках у мяне, салідна соп. Плэскалася і шуршэла мора, усё ў белых барашках; шапталіся кусты, зіхацела сонца, сышоўшы за поўдзень.

Ішлі — ціхенька, часамі маці прыпынялася, глыбока ўздыхаючы, ускідваючы галаву ўгару, азіралася па баках, на мора, на лес і горы, і потым заглядвала ў твар сына — вочы яе, наскрозь прамытыя слязьмі пакут, зноў былі надзіва яснымі, зноў цвілі і гарэлі сінім агнём невычэрпнай любві.

Аднойчы, прыпыніўшыся, яна сказала:

— Госпадзі, божаўка! Добра як, добра! І гэтак-бы ўсё — ішла, усё-б ішла, да самага аж да краю свету, а ён-бы, сыноч, рос ды ўсё-б рос на прыволлі, каля матчыных грудзей, радзімушка мая...

...Мора шуміць, шуміць...

АБ АЎТАРЫТЭЦЕ БАЦЬКОЎ

Выхаванне нашай моладзі ва ўмовах завяршэння будаўніцтва сацыялізма і паступовага пераходу да камунізма з'яўляецца справай, якая мае агульнадзяржаўнае значэнне.

Наша партыя і ўрад ставяць перад школай, сям'ёй, усім грамадствам адказнейшую задачу — выхаваць маладое пакаленне барацьбітоў за камунізм. Гэта значыць, што мы павінны выхоўваць моладзь у духу бязмежнай любові да сацыялістычнай Радзімы, беззаветнай адданасці вялікай справе Леніна—Сталіна.

Адным з важнейшых фактараў выхавання з'яўляецца бацькоўскі аўтарытэт. Дзеці вельмі ўражлівыя і стараюцца ва ўсім быць падобнымі старэйшым. У першую чаргу яны бяруць прыклад са сваіх бацькоў. Вось чаму неабходна клапаціцца аб устанавленні ў сям'і правільных узаемаадносін, бо ўсё, што на першы погляд можа здацца дробяззю, мае вялікі ўплыў на фарміраванне характару дзіцяці. У першую чаргу важна стварыць сабе аўтарытэт.

Што-ж такое аўтарытэт? Гэта вялікая павага да чалавека, якая прымушае падначальвацца яму без усякай прынуку, ва ўсім яму верыць і з любоўю пераймаць.

Бязмежна аўтарытэтны нашы геніяльныя правадыры — В. І. Ленін і І. В. Сталін, вялікім аўтарытэтам карыстаюцца лепшыя людзі нашай эпохі: наватары прамысловасці і сельскай гаспадаркі, дзеячы навукі, літаратуры, мастацтва.

Жыццё паказвае, што добрыя дзеці часцей вырастаюць у тых сям'ях, дзе маці самааддана працуе на прадпрыемстве, з'яўляецца стаханавіцай, прымае актыўны ўдзел у грамадскай рабоце. У такіх сям'ях дзіця заўсёды бачыць перад сабою жывы прыклад сумленнай працы не толькі для сям'і, але і для дзяржавы; з ранніх год у яго выпрацоўваюцца звычкі і свядомасць чалавека, выхаванага сапраўды ў камуністычным духу.

Бацька і маці, калі яны сумленна працуюць на малым ці вялікім участку сацыялістычнага будаўніцтва, старанна ўкладаюць сваю пасільную працу ў агульную справу, не фанатэрачваю сваімі заслугамі, заўсёды будуць аўтарытэтны ў вачах дзяцей.

Прывядзем некалькі прыкладаў.

Вось скромны бібліятэкар Мінскай сярэдняй школы № 11 — Вольга Іосіфаўна Забазлаева. З цяжкой блакады Ленінграда яна вывезла дваіх дзяцей-сірот і ўзяла іх на выхаванне. Зараз дачка Таня вучыцца ў III класе, а сын Герман працуе на трактарным заводзе лекальшчыкам і вучыцца ў восьмым класе вячэрняй школы. Вольга Іосіфаўна карыстаецца ў іх вялікім аўтарытэтам. Заўсёды роўная ў абыходжанні з дзецьмі, яна акружае іх цёплым клопатамі і ўвагай. Стараецца, каб яны былі акурата і чыста апрануты. Прывучае іх да працы: дзеці самі ўмеюць прышыць сабе гузік, зацыраваць панчохі, выпрасаваць гарнітур. Вялікая прыемнасць для

Вольгі Іосіфаўны быць сярод прыяцеляў дачкі і сына. Яна знаходзіць час падзяліцца з імі сваімі думкамі аб прачытанай кнізе, паіграць для іх на школьным піяніно. Вельмі цікавіцца яна і вучобай сваіх дзяцей.

У адной з мінскіх школ вучыцца Тамара Лыскова. Бацька яе Іван Дзем'янавіч з'яўляецца старшынёй бацькоўскага камітэта школы. Сваёй дзейнай дапамогай у арганізацыі і правядзенні розных вучэбна-выхаваўчых мерапрыемстваў ён заслужыў аўтарытэт у бацькоўскага і педагогічнага калектыва школы. Аўтарытэтны ён і ў сям'і. Разам з жонкай клапаціва і ўдумчыва сочыць за выхаваннем Тамары. Яны правяраюць падрыхтаванасць дзяўчынкі да ўрокаў, разам чытаюць мастацкую літаратуру, ніколі дачку не захвальваюць, прывучаюць яе паважаць працу. Прыклад бацькоў, іх вытрымка і дысцыплінаванасць выклікаюць у Тамары натуральнае жаданне пераймаць. Дзяўчынка расце ветлівай, культурнай у абыходжанні, акуратай у вучобе, чулай і адзінчывай у калектыве.

Можна прывесці масу фактаў правільнай пастаноўкі выхавання ў сям'і. Аднак нельга не адзначыць, што ёсць яшчэ і такія бацькі, якія, паводле слоў А. С. Макаренкі, «як папала і як-небудзь цягнуць валынку выхавання дзяцей». Яны не надта задумваюцца над вынікамі выхавання свайго дзіцяці. Сёння прымаюць меры фізічнага ўздзеяння, а заўтра захвальваюць дзіця, праяўляюць празмерную любоў. Такое дзіця хутка траціць усякую павагу да

Закончыўся навучальны год у сям'і на-торна-ляснай школе Дамачэўскага раёна Брэсцкай вобласці. Тут на працягу чатырох месяцаў лячыліся і навучаліся 36 дзяцей. Вольны час яны выкарыстоўвалі для прагулак, гульні, забаў. На здымку: сяброўкі Вера Вашчанчук і Ліда Грышук за чытаннем.

Фото В. Германа (БЕЛТА).

бацькоў, і з ім ужо цяжка гаварыць на тэмы выхавання.

Совецкая педагогіка катэгарычна адвяргае меры фізічнага ўздзеяння на дзяцей, бо яны азлабляюць супроць бацькоў, адмоўна ўплываюць на нервовую сістэму, у дзіцяці паяўляецца страх, які выклікае жаданне скрыць ад бацькоў свой учынак. У выніку дзіця становіцца на шлях хлусні, робіцца труслівым, дзёрзкім, упартым.

У процівагу такому «метаду» выхавання многія бацькі слепа дагаджаюць усім капрызам дзіцяці, праяўляюць занадта вялікую пяшчотнасць і ласку, захвальваюць, закідваюць падарункамі, абяцанкамі, абы толькі дзіця слухалася. У выніку дзеці вырастаюць выпешчанымі эгаістамі і здзіўляюць бацькоў сваёй няўдзячнасцю. Не трэба думаць, што меры заахвочвання шкодны. Можна прэміраваць дзіця білетам у кіно, у тэатр, кнігай, цацкай за добрую вучобу, за выкананне якой-небудзь важнай і складанай работы. Але не за тое толькі, што яно паслухмянае.

Часта бацькі па-рознаму ацэньваюць і рэагуюць на ўчыны дзяцей. Такая няўзгодненасць у выхаванні наносіць вялікую шкоду. Бацька і маці, як самыя блізкія прыяцелі сваіх дзяцей, павінны навучыцца разумець іх ва ўсе перыяды жыцця. Гэта вельмі цяжкая, але абавязковая ўмова. Глыбока прадумваючы свае ўзаемаадносіны з дзецьмі, бацькі павінны сачыць за тым, каб дружба з імі не перайшла ў панібратства, калі дзеці прывыкаюць выступаць у кожным выпадку нароўні з бацькамі. Гэта можа прывесці толькі да таго, што дзеці пачнуць павучаць бацькоў, грубіяніць.

Пра дружбу паміж бацькамі і дзецьмі А. С. Макаренка гаворыць: «Бацька і сын, маці і дачка могуць быць прыяцелямі і павінны быць прыяцелямі, але ўсё-ж бацькі застаюцца старэйшымі членамі сямейнага калектыва і дзеці ўсё-ж застаюцца выхаванцамі».

У краіне перамогшага сацыялізма нязмерна вырасла роля сям'і ў выхаванні дзяцей. Сям'я не адзінока ў вырашэнні гэтай складанай праблемы. Разам з ёю ідзе школа, якая не толькі дае веды, але і ўмела выхоўвае. Настаўнік разумее, што дзіця павінна паважаць сваіх бацькоў, таму ён даражыць захаваннем іх аўтарытэту. Але самі бацькі абавязаны не менш аберагаць аўтарытэт настаўніка. У выпадку затrudнення ў выхаванні бацькі не павінны ў прысутнасці дзяцей выказваць сваю незадаволенасць школай, настаўнікам, а пайсці да настаўніка, класнага кіраўніка, дырэктара, каб сумесна вырашыць пытанне аб метадах выхавання. Правільна арганізаваная сувязь сям'і і школы садзейнічае ўмацаванню аўтарытэту бацькоў і настаўніка.

Е. ЗЛОБИНА,
сакратар Сталінскага райкома
партыі г. Мінска.

ДЗЯЎЧЫНА З ЛІЦЕЙНАГА

А. БЕЛАШЭУ

ПРАЦЯГЛЫМ і сінлым дыс- кантам заводскі гудок абвяс- ціў аб сканчэнні рабочага дня. Широка расчыніліся дзверы прахадной. Рабочыя выходзілі гру- памі і ў адзіночку, ажыўлена гута- рачы, жартуючы адзін над другім.

Дзяўчаты з ліцейнага цэха беглі праз заводскі двор дружнай стайкай, звонка смеючыся і перагаварваючы- ся, на хад папраўляючы валасы, павязваючы касынкі.

— Ты сёння зноў ідзеш «Шчо- рае лета» глядзець, Наташа? — га- варыла стройная, сіневокая фармоў- шчыца ў касынцы, якая прыгожа аблягала густыя русыя валасы.

Наташа махнула рукой, адказала з наўмыснай сур'ёзнасцю, ледзь зморшчыўшы нос.

— Не, Рачка, заўтра здаю тэхмі- нимум. Увесь вечар сёння буду зай- мацца. Не да кіно.

Вартавы прахадной, убачыўшы дзяўчат, уступіў ім дарогу, добра- душна паківаў галавой, прагаварыў, ні да каго ўласна не звяртаючыся:

— Ну і вясёлы народ. Заўсёды шуміць, нібы маладое лісце на вет- ры. А вось тая, у чырвонай вязанай кофточцы, задорней усіх.

Заўважыўшы, што толькі мы слу- хаем яго, стары звярнуўся ўжо да нас.

— Гэта Рая Дарадзейка, наша ленная фармоўшчыца. На ўвесь за- вод сваёй працай славіцца. Ды не трэба далёка хадзіць, — і вартавы паказаў на плакаты, што віселі на сцяне прахадной, з партрэтамі леп- ных стаханаўцаў і іх вытворчымі наказчыкамі. Адзін з плакатаў гаварыў: «Прывітанне лепшай фармоў- шчыцы ліцейнага цэха Раіса Дара- дзейка, якая выконвае вытворчыя заданні на 200 і больш процантаў!»

За заводскімі варотамі дзяўчаты шумна і весела развіталіся. Адно па- беглі ў сталовую, другія на трамвай- ны прыпытак. Рая Дарадзейка, па- жадаўшы Наташы добра падрыхта- вацца да заняткаў і кінуўшы ся- броўкам, накіравалася ў бліжэйшую бібліятэку.

— Я ўчора прасіла пакінуць мне «Чайку» Бірукова. Дык бібліятэкар- ша сказала зайсці, — крыкнула яна сяброўкам.

Рая Дарадзейка ў цэху.

* * *

У чэрвені 1944 года сове- ція войскі ачысцілі Віцебск ад фа- шысцкіх захопнікаў. А першага мая 1945 года ліцейны цэх вылаў пер- шую плаўку. Тры тоны дабrotнага чыгуну разлілі на апоках і формах.

— Гэта была маладзёжная плаў- ка, — расказвае начальнік цэха. — Ля вагранкі стаяў малады вагран- шчык Косця Лісін. Зіхатлівы, нібы добрае віно, чыгун разлівалі на апо- ках Рая Дарадзейка, Наташа Андрэй- чанка і іншыя фармоўшчыцы, якія зусім нядаўна прыйшлі ў цэх. Ста- рыя ліцейшчыкі дзіву даваліся, гле- дзячы, як у іх усё лоўка выходзіць.

Не ведаў тады Нікалай Фёдаравіч аб «тайнай нарадзе», што адбылася напярэдадні свята. А было вось што. Рая пасля работы сабрала ў цэху сваіх сяброў і павяла такую гутар- ку.

— Заўтра наш цэх павінен даць першыя тоны чыгуну для заточных станкоў, якія вырабляе суседні за- вод.

— Дык вось, дамовімся загадзя: абавязкова дадзім добрую плаўку. Мы — комсамольцы — заўтра тры- маем сур'ёзны экзамен. Усё ясна?

Раіса ў гэты дзень працавала з асаблівым натхненнем, не чуючы і не бачачы нічога, апроча вогненнага струменю. І толькі пасля таго, як вадкі чыгун запоўніў апошнюю апо- ку, дзяўчына разагнула спіну, вы- церла кропелькі поту са шчаслівага твару і ўсміхнулася Наташы, Косці і ўсім сябрам на новай прафесіі:

— Ёсць чыгун!..

На заводзе і цяпер памятаюць гэ- ты працоўны подзвіг маладых ліцей- шчыкаў. Дзякуючы іх самаадданасці,

завод заточных станкоў атрымаў да- сканалае ліццё.

Аднойчы Раіса выказала смелую і правільную думку:

— А што, калі мы будзем адлі- ваць у нашым цэху неабходныя для свайго завода дэталі?

Прапанову дзяўчыны падтрымалі і на заводзе, і ў гаркоме партыі.

— Так мы асвоілі ліццё ферм і блокаў для перакрыцця заводскіх карпусоў, пачалі вырабляць уюшкі і нячныя дзверкі для адноўленых жылых і адміністрацыйных будын- каў горада, — расказвае Лук'янаў.

... 3 таго часу, як кіраўскі стан- кабудаўнічы пачаў адліваць пячныя ўюшкі і дзверкі, мінула шэсць год. Ліцейны цэх цяпер штомесяц дае 250 тон ліцця. Завод працуе на поў- ную магутнасць. Пяцігадовы план ён выканаў на 118,5 процанта. У пасляваенныя гады калектыву завода асвоіў выпуск дваццаці тыпаў скла- даных станкоў.

Многое змянілася і ў біяграфіі ма- ладой фармоўшчыцы Раісы Дарадзей- ка. Яна выканала ўжо больш сямі гадавых норм. 17 снежня 1950 г. віцябляне адзінадушна выбралі яе дэпутатам гарадскога Савета. І як дэпутат, і як комсамольскі ваяка, і як профарганізатар цэха Раіса з усімі знаходзіць агульную мову, удумліва і дзелавіта вырашае любое пытанне.

Яна сур'ёзна займаецца павышэн- нем самаадукацыі, тэхнічнай куль- туры, расшырэннем палітычнага светагляду, чытае мастацкую лі- таратуру, самастойна вывучае гісто- рыю большэвіцкай партыі. Нядаўна яна на выдатна здала залікі па тэх- мінімуму і стала фармоўшчыцай пятага разрада.

АКТИВІСТКІ КАЛГАСНАЙ ВЁСКІ

Мядзельскі раён адным з першых завяршыў калектывізацыю ў Маладзечанскай вобласці.

Жанчыны-дэлегаткі Мядзельшчыны з'явіліся актыўнай сілай у перабудове сельскай гаспадаркі на новы, сацыялістычны лад. Пры іх непасрэдным удзеле абнаўляецца мядзельская зямля, растуць і мацнеюць маладыя калгасы.

У раёне створана 18 дэлегацкіх сходаў. Палова з іх арганізавана непасрэдна ва ўзбуйненых калгасах, астатнія — пры сельсоветах.

Дэлегацкія сходы сталі сапраўднай школай выхавання жанчын, прыцягнення іх да грамадскай работы, да актыўнага ўдзелу ў сацыялістычным будаўніцтве.

Усю сваю работу дэлегаткі ўвязваюць з задачамі, якія стаяць перад партыйнымі і савецкімі арганізацыямі. Рэгулярна два разы ў месяц збіраюцца яны на сходы ў калгасах і сельсоветах і адзін раз у квартал праводзіцца раённы сход дэлегатак.

Партыйныя арганізацыі праз дэлегацкія сходы вырашлілі нямала здольных арганізатараў. Многія з іх вылучаны на адказныя пасты. У розных савецкіх і грамадскіх арганізацыях раёна працуе 360 жанчын, у асноўным дэлегатак. 116 з іх з'яўляюцца брыгадзірамі, членамі праўлення калгасаў, рахункаводамі, закладчыкамі ферм і г. д.

Паўліна Філіпаўна Уліцкая карыстаецца вялікай павагай не толькі ў сваім калгасе і сельсавеце. Яе добра ведаюць ва ўсім раёне. У мінулым забітая сялянка, яна толькі пры савецкай уладзе стала гаспадыняй свайго лёсу. У сорак год навучылася чытаць і пісаць. Адной з першых зразумела, што шчаслівае жыццё магчыма толькі ў калгасе.

— Савецкая ўлада дала мне свабоду і роўнапраўе, — гаварыла Паўліна на сходзе аднасельчан. — Яна паказвае нам правільны шлях да шчасця, заможнасці. Гэты шлях — калгас. Я першай уступаю ў калгас і заклікаю ўсіх: давайце працаваць супольна, у арцелі.

Так пры актыўнай садзейнасці дэлегатак арганізаваўся калгас імя Сталіна. Спачатку Паўліна Філіпаўна была радавой калгасніцай, потым яе выбралі членам праўлення. Калі трэба было стварыць свінаферму, даручылі гэтую справу Паўліне, і яна справілася. Зараз на ферме многа свіней. Пасля ўзбуйнення калгаса яе

вылучылі на больш адказную работу — брыгадзірам трэцяй паляводчай брыгады. У брыгадзе 25 двароў, больш 100 гектараў ворнай зямлі.

Паўліна Філіпаўна карыстаецца вялікім давер'ем народа. У 1948 годзе аднасельчане выбралі яе дэпутатам сельсовета, а праз тры гады — дэпутатам Маладзечанскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных.

Добрую школу выхавання прайшла і Алена Кірылаўна Бажэлка. Як актыўную дэлегатку, яе выбралі намеснікам старшынёй калгаса «Зорка». Зараз яна з'яўляецца старшынёй Брусоўскага сельсовета. Усе калгасы сельсовета свечасова пасеялі яравыя. Вялікую работу правяла Алена Кірылаўна па рэалізацыі новай дзяржаўнай пазыкі. Нядаўна тав. Бажэлка прынялі ў члены партыі.

— Гляджу я на свае Брусы і не пазнаю, — гаворыць Алена Кірылаўна. — З'явілася ў нас сямігадовая школа, хата-чытальня, прыязджае кінаперасоўка, слухаем лекцыі, даклады, радыё, чытаем газеты, часопісы. Па-новаму жыццё пачалі. Змянілася не толькі вёска, а і яе людзі. Павысілася свядомасць, культурнасць насельніцтва.

У сельсавеце 40 дэлегатак. Яны з'яўляюцца прыкладам у выкананні вытворчых заданняў, прымаюць актыўны ўдзел у грамадскім жыцці. Работе сярод жанчын вялікую ўвагу ўдзяляе старшыня дэлегацкага схода настаўніца Галіна Іванаўна Блінкоўская.

Многа актыўных дэлегатак і ў іншых сельсоветах. Адна з іх Елізавета Шаранговіч. Доўгі час яна ўзначальвала дэлегацкі сход. Працуючы па-стаханавску ў калгасе, т. Шаранговіч заслужыла павагу ў аднасельчан. Яе выбралі дэпутатам сельскага Савета. Нядаўна Елізавету Шаранговіч прынялі кандыдатам у члены партыі. Мясцовая сялянка, яна зараз вылучана на кіруючую савецкую работу — працуе старшынёй Лук'янаўскага сельсовета, які адным з першых у раёне закончыў веснавую сяўбу.

Сярод актывістак раёна вызначаецца Паўліна Фёдораўна Савук, якая была актыўным арганізатарам калгаса імя Чапаева Ляшчынскага сельсовета. Не гледзячы на свае шэсцьдзят год, яна добра спраўляецца з работай члена праўлення

ўзбуйненага калгаса. Энергічная, рухавая, Паўліна Фёдораўна ўнікае ва ўсе дробязі даручанай ёй справы, паспявае выканаць абавязкі дэпутата раённага Савета, удзяляе ўвагу і дэлегацкаму сходу. На паседжаннях праўлення калгаса, на адкрытых сходах партыйнай арганізацыі — усюды чуецца роўны, спакойны голас Паўліны Фёдораўны. Яна не мірыцца з недахопамі, крытыкуе надбайных калгаснікаў, дае многа карысных парадаў.

Аб росце палітычнай свядомасці жанчын сведчыць і той факт, што за апошнія гады ў рады партыі прыняты 32 жанчыны, з іх — 15 мясцовых жыхарак.

Так партыйныя арганізацыі ажыццяўляюць выхаванне жанчын-актывістак, сапраўдных будаўнікоў сацыялістычнага грамадства, адданных сваёй Радзіме, партыі Леніна — Сталіна.

М. ПАРАХНЕВІЧ,

заг. аддзела па рабоце сярод жанчын Мядзельскага райкома партыі.

У Лунінецкім раёне Пінскай вобласці радыёфікаваны многія калгасы, працуюць тры міжкалгасныя радыёвузлы. На здымку: члены калгаса «Чырвоная зорка» слухаюць радыёперадачу апошніх паведамленняў з Масквы.

Фото В. Лупейкі (БЕЛТА).

РАЊІЦА СТАРШЫНІ КАЛГАСА

З-за сасновага лесу ў туманнай імгле ўзнямаецца ласкавае сонца. На ўзлеску — цішыня. Зрэдку, прасынаючыся, пачынаюць спяваць птушкі. Ад лёгкіх павеваў веснавога ветру мякка шуміць хвоя. Цёплыя праменні сонца прабіваюцца скрозь бялы туман, залацяць мокрую траву. Дыміцца ніва, пакрытая далікатнаю рунню пшаніцы.

Старшыня калгаса «Перамога» Юлія Нікалаеўна Пракопчык — пажылая жанчына сярэдняга росту, з разумнымі шэрымі вачыма, у чорным паліто і гумавых ботах, — зябка паёжваецца ад ранішняга халадку, аглядае пасевы.

«Трыццаць гектараў гатунковай пшаніцы... Усходы добрыя», — задаволена шэпча яна, любіўна кранаючы рукой шаўкавістую зелень усходаў.

Пакідаючы ўчастак, Юлія Нікалаеўна хутка ідзе туды, дзе расце ячмень, авёс, дзе пасаджаны буракі, турнепс... Потым накіроўваецца да будаўнічай пляцоўкі, дзе вырастаюць памяшканні для жывёлы.

...Дарогай праносяцца ў памяці малюнкi былога. Міжвольна, нібы кадры кіно, прамільгнулі цяжкія гады паншчыны. Бясконца галеча. Трывога за мужа-падпольшчыка — члена Комуністычнай партыі Заходняй Беларусі. Разам з ім выконвала адказныя заданні. Незабыўнае 17 верасня 1939 г., дзень вызвалення. Выбранне старшынёй

калгаса імя Сталіна. Грозная ноч фашысцкай акупацыі. Партызанскі атрад. І зноў шчаслівая раніца злучэння з Чырвонай Арміяй. Потым работа ў райвыканкоме, затым у райкоме партыі на чале аддзела па рабоце сярод жанчын і, нарэшце, выбранне старшынёй праўлення калгаса «Перамога».

У студзені Юлія Нікалаеўна прыбыла ў калгас. Як сапраўдны гаспадар, яна зразумела, у якім цяжкім становішчы знаходзіцца арцель. Працоўная дысцыпліна наладжана дрэнна. Актыва, на які можна было б аперціся, мала. Кармоў амаль няма. Збруя і павозкі раскіданы, многае паламана, парвана, ляжыць пад адкрытым небам.

«Вялікую справу пачнем з малога: з безадкладнага рамонту збруі, інвентара», — цвёрда вырашыла яна.

На агульных сходах у брыгадах, на фермах і іншых участках грамадскіх работ Юлія Нікалаеўна знаёмілася з калгаснікамі. Яна шчыра радавалася, што многія з іх былі настойлівыя, працавітыя, кемныя...

Першым дарадцай і лепшым выканаўцай яе распараджэнняў стаў брыгадзёр будаўнікоў Мелеш Сцяпан. Актыўна ўзяліся за работу калгаснік Аляксандр Касілка, брыгадзіры Сцяпан Ліцкевіч, Уладзімір Дайнека, Адольф Ліцкевіч, цялятніца Яніна Чарнякевіч, свінарка Мар'я Дынах, калгаснікі Васіль Кабрынец, Аляксандр Чарнякевіч, Іван Шаркота і многа-многа іншых добрасумленных людзей, якія гарэлі жаданнем узба-

гаціць родны калгас. Сярод іх былі комуністы, комсамольцы, беспартыйныя.

Здабылі жывёле корм, адрамантавалі інвентар, збрую, адсартавалі насенне, засеялі пшаніцы 30 гектараў, аўса 200, ячменю 70, буракоў 21...

Калгас нядаўна ўстанавіў механічную саламарэзку і станок, які робіць дранку для дахаў жывёлагадоўчых будынкаў. Абодва прыстасаваны добра працуюць з дапамогаю ветру.

Вялікае будаўніцтва разгарнулася ў арцелі: побач са стайняй будуюцца тры аборы, свінарнік і яшчэ адна стайня.

Не так даўно скончылі бурэнне артэзіянскага калодзежа.

... На цагельным заводзе работа кіпела ва-ўсю. Брыгадзёр Адольф Ліцкевіч, моцны белакуры мужчына, умела і, здавалася, не спяшаючы, працаваў на фармоўцы, а калгаснікі падвозілі ў тачках гатовую гліну.

— Колькі цэглы нафармавалі?

— Сто тысяч, — адказаў старшы брыгадзёр. — Заўтра пускаем на абпал першую чаргу.

— Старайцеся, хлопцы! За мінулую партыю цэглы калгас атрымаў пятнаццаць тысяч рублёў прыбытку. Восць дзе грошы ляжаць, — паказала Юлія Нікалаеўна на невялікі кар'ер, адкуль бралі гліну. — І па якасці цэгла наша лепш, чым з Раўбіцкага завода.

Уважліва аглядзеўшы высокія ярусы цэглы-сырца, Юлія Нікалаеў-

За высокія ўраджаі кок-сагызу ўрад узнёс іх ордэнамі і медалямі комсамольска-маладзёжную брыгаду калгаса імя Карла Маркса Рагачоўскага раёна. На здымку: ўзнагароджаныя — М. Ракутава, М. Сініцына, Е. Заплешнікава, Н. Гаўрычэнка, Н. Заплешнікава, Н. Войтава, А. Андрусева, І. Харытонава.

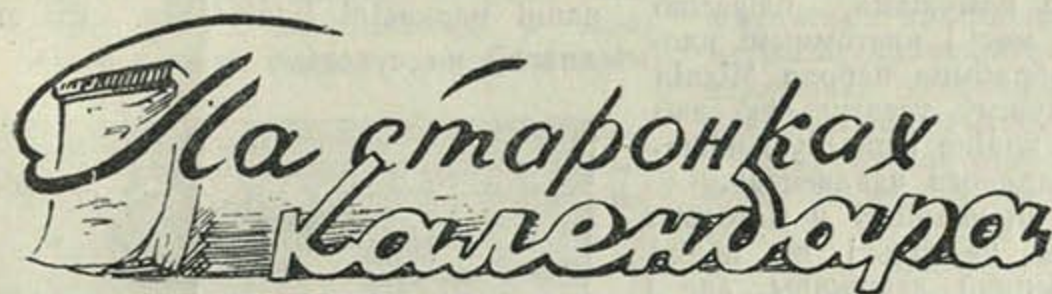
на праз калгасны вынас накіравала-ся ў вёску.

Сонца ўзнялася к поўдню, рабілася гарача. Аднак вецер, узмацняючыся, асвятляў паветра, разносячы арамат квітнеючых садоў. На лузе, які накрыўся сочнай малахітавай траўкай, пасвілася грамадскае стада. Больш сотні кароў дружна шчыпалі траву, ляніва абмахваючыся хвастамі.

«Жывёлы шмат і будзе яшчэ больш, а пашы няма. Як толькі закончым палавыя работы, прыдзеца безадкладна ўзяцца за асушку балота. За шашой гіне марна зямельная плошча, якую можна ператварыць у раскошную пашу», — думала Юлія Нікалаеўна, запісваючы ў блакнот свае неадкладныя справы, якія патрэбна было выканаць сёння і заўтра...

М. ХАХІН.

Шарашоўскі раён.
Брэсцкая вобласць.

ВЯЛІКАЯ ПЕРАМОГА

Дзесяць год назад, у ноч на 22 чэрвеня 1941 года, без прад'яўлення якіх-небудзь прэтэнзій да Савецкага Саюза, без аб'яўлення вайны з боку гітлераўскага ўрада, нямецка-фашысцкія войскі вераломна напалі на нашу краіну. Патаемна сканцэнтраваны каля нашых заходніх граніц 170 дывізій і да 40 дывізій сваіх васаляў, фашысцкае камандаванне разлічвала раптоўным нападам «маланкава» завяршыць вайну. Усе гэтыя разлікі будаваліся на значнай перавазе колькасці германскай арміі, даўно адмабілізаванай, добра ўзброенай, ужо меўшай ваенны вопыт.

Страшэнная ваенная машына гітлераўскіх імперыялістаў пачала ўтаржэнне адначасова на фронце ў тры тысячы кілометраў. Вераломны напад гітлераўцаў паставіў нашы войскі прыкрыцця ў цяжкае становішча. Над савецкай краінай навісла грозная небяспека.

Аб гэтай небяспецы папярэдзіў савецкі народ таварыш Сталін у сваім выступленні па радыё 3 ліпеня 1941 года.

«Вораг жорсткі і няўмольны, — гаварыў таварыш Сталін, — ён ставіць мэтай захоп нашых зямель, палітых нашым потам, захоп нашага хлеба і нашай нафты, здабытых нашай працай... Справа ідзе, такім чынам, аб жыцці і смерці Савецкай дзяржавы, аб жыцці і смерці народаў СССР, аб тым — быць народам Савецкага Саюза свабоднымі, ці ўпадзі ў заняволенне».

Па закліку таварыша Сталіна ўсе народы СССР падняліся на абарону сваёй Радзімы, яе гонару, свабоды і незалежнасці. Савецкая Армія ўпарта адстойвала кожную пядзю савецкай зямлі, выматвала і абяскуролівала жывую сілу праціўніка. У варожым тылу непрымырную барацьбу з захопнікамі вялі савецкія патрыёты-партызаны.

Паражэнне немцаў пад Масквой з'явілася рашаючай ваеннай падзеяй першага года вайны. Яно паказала, што Савецкая Армія — магутная ваенная сіла. Адначасова з разгромам пад Масквой немцы пацярпелі паражэнне на поўначы і на поўдні ў раёне Растова на Дану.

Але германская ваенная машына не была яшчэ разбіта. Выкарыстаўшы адсутнасць другога фронту, гітлераўцы ў маі 1942 года пачалі новае наступленне. Стварыўшы вялікую перавагу сіл, яны вышлі ў раён Сталінграда і Новарасійска. На дапамогу Сталінграду прышла ўся краіна. Гераічная абарона гэтага горада дазволіла вярхоўнаму камандаванню Савецкай Арміі падрыхтаваць рэзервы, распрацаваць і ажыццявіць план разгрому немцаў пад Сталінградам. К пачатку лютага 1943 года дзве нямецкія арміі, у якіх налічвалася 330 тысяч чалавек, былі нагалаву разбіты.

Сталінград быў закатам нямецка-фашысцкай арміі. Найжорсткіе ў гісторыі сражэнне каля сцен Сталінграда залажыла моцны фундамент

Паўлюк ПРАНУЗА

ПРЫКМЕТЫ ШЧАСЦЯ

Як стаўлялі хату, дык падкову
Прыбівалі ля дзвярэй заўжды,
Але шчасце толькі выпадкова
Іншы раз заходзіла сюды.

Пагасціць дзянёк і — да другога,
Нібы непаседлівы сусед.
Ці яму замалая дарога?
Ці яму сышоўся клінам свет!

Хутаранін у яго аднойчы
Запытаўся шчыра: «Адкажы,
А чаму сяліцца ты не хочаш
У мяне і ў маёй хаце жыць!»

Адказала шчасце так з дакорам:
«Праўды хочаш! Слухай, не салгу.
Я люблю шырокія прасторы,
Вузкай сцежкай крочыць не магу.

Я ў хаціне цеснай не ўжывуся,
Мне жыццё патрэбна, нібы сад».

З ім згадзіцца хутаранін мусіў:
«Праўду кажа... Сам я вінават...»

У калгасе шчасцю шлях адкрыты,
Вось яго прыкметы бачны дзе:
Брыгадзір запісвае у сшытак
За тваю стараннасць працадзень.

Не з сяўні, а сеялкай радковай
Засяваеш поле з краю ў край.
Ведаеш: стодваццаціпудовы
Сабярэш з гектара ураджай.

Выйдзеш з дому, у прастор
бяскрайні —

Думкі, нібы сокалы, імкнуць.
Вестуны заможнасці — камбайны
У акіяне збажыны плывуць.

І ад ветру залатыя хвалі
Прабягаюць, поле ўсё шуміць...
Вось калі мы шчасце прыпісалі
На жыхарства сталае ў дамы.

перамогі над нямецка-фашысцкімі полчышчамі.

Выматывалі і абяскуролівалі галоўныя сілы нямецка-фашысцкіх армій. Савецкая Армія сама перайшла ў наступленне. 1943 год з'явіўся годам карэннага пералому ў ходзе вайны. Не гледзячы на тое, што Савецкая Армія паранейшаму адна несла ўвесь цяжар барацьбы з нямецка-фашысцкімі полчышчамі, яна атрымала над імі бліскучую перамогу пад Курскам, Орлом і Белгарадам, на Дняпры і ў Беларусі.

На працягу 1944 года Савецкая Армія радам сакрушальных удараў па нямецкіх войсках у раёне Ленінграда і Ноўгарада, на Бугу, у Крыму і ў Карэліі, пад Віцебскам, Львовам і Ясамі і, нарэшце, у Прыбалтыцы выгнала немцаў за рубяжы савецкай зямлі.

Завяршыўшы пераможнае вызваленне сваёй Радзімы, Савецкая Армія прышла на дапамогу заняволеным народам Еўропы. Вызваленчая місія Савецкай Арміі заключалася ў тым, каб дапамагчы народам Еўропы ў іх вызваленчай барацьбе супроць гітлераўскай тыраніі. У пачатку 1945 года Савецкая Армія дапамагла саюзнай Польшчы вызваліць рад буйнейшых польскіх гарадоў, у тым ліку сталіцу Варшаву. Вялікую дапамогу Савецкая Армія аказала таксама свабодалюбным народам Чэхаславакіі ў іх вызваленчай барацьбе.

Пад націскам Савецкай Арміі, якая пранікла ў межы Германіі, нямецкія войскі адкатваліся ўглыб краіны. Немцы кінулі супроць Савецкай Арміі ўсе свае рэзервы. Але кальцо акружэння сціскалася ўсё цясней. 2 мая 1945 года савецкія воіны прарваліся к цэнтру Берліна і ўзнялі чырвоны сцяг над германскім рэйхстагам. Неўзабаве кіраўнікі германскіх узброеных сіл падпісалі акт аб безагаворачнай капітуляцыі.

М. І. КАЛІНІН

Трэцяга чэрвеня 1951 г. споўнілася пяць год з дня смерці Міхаіла Іванавіча Калініна — выдатнага дзеяча большэвіцкай партыі і савецкай дзяржавы.

М. І. Калінін быў верным саратнікам Леніна і Сталіна, выдатным сынам вялікага рускага народа. Усё сваё свядомае жыццё ён аддаў барацьбе за свабоду і шчасце народа,

за перамогу кунізма. Імя Міхаіла Іванавіча неаддзельна ад гераічнай гісторыі нашай партыі.

Яшчэ ў юнацкія гады М. І. Калінін пакідае цвярскую вёску і паступае токарам на Пуцілаўскі завод. Тут ён прымае дзейны ўдзел у рэвалюцыйных марксісцкіх гуртках.

Міхаіл Іванавіч Калінін прайшоў суровую школу падпольшчыка-рэвалюцыянера. Праследуемы царскімі шпікамі, ён не раз падвяргаўся арыштам, сядзеў у турмах, ссылаўся. Але гэта яшчэ больш загартавала вялікага рэвалюцыянера. Разам з

Леніным і Сталіным Міхаіл Іванавіч актыўна ўдзельнічае ў падрыхтоўцы і ажыццяўленні Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

На VIII з'ездзе партыі ў 1919 годзе М. І. Калінін быў выбраны членам Цэнтральнага Камітэта партыі, а ў 1926 годзе — членам Палітбюро ЦК ВКП(б).

Пасля смерці першага старшыні ВЦВК Я. М. Свердлова ў 1919 годзе па прапанове В. І. Леніна Міхаіл Іванавіч Калінін быў пастаўлен на чале савецкай рэспублікі.

Мудры і празарлівы дзяржаўны дзеяч, сапраўдны народны трыбун, М. І. Калінін у сваіх выступленнях, гутарках, артыкулах асвятляў яркім святлом марксісцка-ленінскай тэорыі перспектывы сацыялістычнага будаўніцтва ў нашай краіне, натхняючы савецкіх людзей на самаадданую працу ў імя перамогі кунізма.

Дваццаць сем год Міхаіл Іванавіч самааддана працаваў на адказным і ганаровым пасту главы вярхоўнага органа савецкай дзяржавы. Усе свае сілы і энергію ён аддаваў умацаванню і ўзвышэнню першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы. Сваёй вернасцю справе кунізма, блізкасцю да народных мас і нястомнымі клопатамі аб добрабыце народа Міхаіл Іванавіч заслужыў усеагульную любоў у нашай краіне і шчырую пашану ўсяго перадавога чалавецтва.

М. І. Калінін увайшоў у гісторыю нашай краіны не толькі як вялікі будаўнік савецкай дзяржавы, але і як выдатны выхавальнік мас. Яго мудрыя парады і ўказанні дапамагалі і дапамагаюць зараз выхаванню новых людзей — актыўных і свядомых будаўнікоў куністычнага грамадства.

У гады Вялікай Айчыннай вайны М. І. Калінін аддаваў усе сілы справе разгрому нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Да канца свайго слаўнага жыцця Міхаіл Іванавіч Калінін быў верны ўсёперамагаючай справе Леніна — Сталіна. Светлы вобраз М. І. Калініна будзе вечна жыць у народнай памяці.

В. Г. БЕЛІНСКІ

13 чэрвеня бягучага года споўнілася 140 год з дня нараджэння вялікага рускага рэвалюцыйнага дэмакрата, філосафа-матэрыяліста, літаратурнага крытыка і публіцыста Вісарыёна Грыгор'евіча Белінскага.

Дзіцячыя гады В. Г. Белінскага прайшлі ў горадзе Чэмбары Пензенскай губерні (цяпер горад Белінскі), дзе яго бацька працаваў павятовым урачом. Вучыўся Белінскі спачатку ў павятовым вучылішчы, а потым у Пензенскай гімназіі. Ужо ў вучылішчы юнак палюбіў рускую літаратуру, аддаючы ўвесь свой вольны час чытанню твораў рускіх пісьменнікаў.

Увосень 1829 года Белінскі накіраваўся ў Маскву, дзе з вялікай цяжкасцю паступіў у Маскоўскі ўніверсітэт. У гэты час тут вучыліся А. І. Герцэн, М. Ю. Лермантаў, Н. П. Огарэў, Н. В. Станкевіч. Маладыя людзі збіраліся на літаратурныя вечары, яднеліся ў гурткі і вялі га-

рачыя спрэчкі па пытаннях філасофіі, маралі, гісторыі і мастацтва.

Скончыць універсітэт Белінскаму не ўдалося. Універсітэцкія чыноўнікі, прыдраўшыся да таго, што Белінскі з-за хваробы не трымаў некаторых экзаменаў, выключылі яго з універсітэта.

Апынуўшыся ў верасні 1832 года за парогам універсітэта, без сродкаў да жыцця, Белінскі не паў духам. Ён даваў урокі, пісаў замяткі і рэцэнзіі для часопісаў. Вясной 1833 года Вісарыён Грыгор'евіч зблізіўся з прафесарам Н. І. Надзеждзіным, выдаўцам і рэдактарам «Телескопа» і «Молвы». У рэдакцыі ён веў крытычны адзел, а ў адсутнасці рэдактара кіраваў часопісам.

Так пачалася плённая крытычная і публіцыстычная дзейнасць Белінскага, якая працякала спачатку ў маскоўскіх часопісах «Молва», «Телескоп» і «Московский наблюдатель»,

а потым — у пецярбургскіх «Отечественных записках» і «Современнике», які выдаваўся Некрасавым і Панаевым.

Найвышэйшага росквіту дасягнула літаратурна-крытычная і публіцыстычная дзейнасць Белінскага ў саракавых гадах. У гэты перыяд ён напісаў многія дзесяткі артыкулаў і рэцэнзій. Асабліва выдзяляюцца з іх артыкулы аб творах Пушкіна, Лермантава, Дзяржавіна і слаўтае пісьмо да Гоголя. Гэтае пісьмо, у якім Белінскі падвергнуў бязлітаснай крытыцы апошнюю кнігу Гоголя «Выбраныя месцы з перапіскі з сябрамі», дзе Гоголь выказваў рэакцыйныя погляды, было самым моцным, самым яркім выказаннем поглядаў вялікага дэмакрата-рэвалюцыянера і было з захапленнем сустрэта перадавымі рускімі людзьмі.

Сваімі выдатнымі працамі Белінскі заваяваў велізарны аўтарытэт у перадавых слаях рускага грамадства. Артыкулы Белінскага выходзілі разначынна-дэмакратычную інтэлігенцыю ў духу нянавісці да прыгонніцтва, абуджалі імкненні ўзняць масы на барацьбу супроць прыгнатыльнасці.

Пастаянныя нястачы і праследванні падкасілі Белінскага. Ён захварэў на сухоты.

26 мая (7 чэрвеня) 1848 года Белінскі памёр і быў пахаваны ў Пецярбургу.

Да канца свайго жыцця Белінскі быў баявым рэвалюцыйным дэмакратам, які заклікаў народныя масы на барацьбу супроць прыгонніцтва і царызма. Марачы аб новым, шчаслівым жыцці рускага народа і ўсяго чалавецтва, Белінскі выказаў прарочую думку:

«Зайздросцім унукам і праўнукам нашым, якім суджана бачыць Расію ў 1940-м годзе — якая стаіць на чале адукаванага свету, дае законы навуцы і мастацтва і прымае пачцівую даніну павагі ад усяго асвечанага чалавецтва».

Значэнне вітамінаў для здароўя дзяцей

Чытачка нашага часопіса Н. Рыжанкова з Гродна просіць растлумачыць: якое значэнне маюць вітаміны для здароўя дзяцей і як яны ўплываюць на ўмацаванне нервовай сістэмы? Адказваем на яе пытанне.

Вітаміны жыццёва важны для росту і развіцця арганізма, асабліва дзіцячага. Яны павышаюць стойкасць арганізма. Дзіця, якое атрымлівае патрэбную колькасць вітамінаў, менш хварэе, інфекцыйныя захворванні працякаюць у яго лягчэй, выздараўленне надыходзіць хутчэй.

З першага дня жыцця для дзіцяці патрэбны вітаміны. Грудныя дзеці атрымліваюць вітаміны з малаком маці. У жаночым малаку ёсць усе неабходныя дзіцяці вітаміны. Колькасць іх залежыць ад стану здароўя маці, яе харчавання, тону нервовай сістэмы, пары года і іншых шматлікіх умоў. Зімой і ранняй вясною ў жаночым малаку менш вітамінаў А і С, чым летам, калі маці ўжывае зеляніну, свежую гародніну і садавіну. Недастатковасць вітамінаў у малаку маці згубна адбіваецца на здароўі дзіцяці. У такіх маці дзеці дрэнна прыбываюць у вазе, часта і лёгка падвяргаюцца розным захворванням.

Жанчына, якая корміць дзіця, павінна зімою і ранняй вясною спажываць больш гародніны, асабліва бульбы і капусту, прымаць рыбі тлушч (у ім ёсць вітаміны А і D), а таксама вітамінныя прэпараты: дражэ, таблеткі, канцэнтраты. Для папярэджання рахіту ў дзяцей груднога ўзросту маці павінна прымаць канцэнтраты вітаміна D у масле і рыбі тлушч.

Дзіцяці з трох месяцаў жыцця трэба даваць фруктовыя сокі (яблычны, журавінны, апельсінавы, вінаградны) і сокі з гародніны (морквы, капусту). Звычайна пачынаюць з чвэрці чайнай лыжкі 1—2 разы ў дзень і паступова павышаюць дозу. Дзіцяці пяці-шасці месяцаў трэба даваць 8—10 чайных лыжак соку ў дзень. На другое поўгоддзе ў час прыкорму трэба даваць пюрэ са свежай гародніны і садавіны, кісель, цёрты сыры яблык. Дзецям, якім больш шасці месяцаў, трэба ў невялікай колькасці даваць земляніку або маліну. Колькасць сокаў павялічваюць да 16 чайных лыжак у дзень.

Вялікую ролю адыгрываюць вітаміны ў працэсе росту дзяцей. Затрымка росту назіраецца часцей за ўсё пры недахопе вітаміна А. Патрэба ў вітаміне А павялічваецца з ростам дзіцяці. Гэты вітамін, як вядома, добра ўплывае на зрок. Таму ён неабходны школьнікам, асабліва ў перыяд узмоцненых заняткаў, у дні экзаменаў і іспытаў. Многа вітаміна А ў рыбім тлушчы, малочных прадуктах, чырвонай моркве, калаце,

зялёнай цыбулі і іншай зялёнай гародніне. Дзецям школьнага ўзросту рэкамендуецца даваць дражэ з вітамінам А па 1—2 штукі штодня.

У працэсе росту арганізма істотную ролю адыгрывае вітамін В₁, які рэгулюе дзейнасць нервовай сістэмы, сэрца і стрававальна-кішэчнага тракту. Недастатковасць вітаміна В₁ у дзяцей дашкольнага і школьнага ўзросту праяўляецца ў парушэнні работы страўніка і кішэчніка, зніжэнні крывянога ціску, няўстойлівасці пульса. У такіх дзяцей парушаецца нервовая сістэма: яны вялыя, сумныя, капрызныя, дрэнна засвойваюць вучэбны матэрыял.

Пры лячэнні такіх дзяцей вельмі эфектыўна ўжыванне чыстага вітаміна В₁, або тых прадуктаў, у якіх ён знаходзіцца: дрожджаў, печані, яек, хлеба з грубых гатункаў мукі, атрубей, гародніны, бульбы. У дзяцей з'яўляецца вясёласць, знікаюць сум, капрызы, паліпшаецца работа сэрца, страўніка, кішэчніка. Дзеці пачынаюць лепш вучыцца.

Пры лячэнні недастатковасці вітаміна В₁ можна ўжываць дражэ з вітамінамі В₁ і СВ₁ (па 1—2 штукі ў дзень), а таксама прадукты, у якіх знаходзіцца гэты вітамін. Прымяненне іоды або вуглекіслага амонія пры выпечцы кандытарскіх вырабаў разбурае вітамін В₁. Некаторыя дзеці ў вялікай колькасці спажываюць кандытарскія вырабы. Неабходна звярнуць увагу на рацыён такіх дзяцей, бо празмернае ўжыванне кандытарскіх вырабаў замест чорнага хлеба, мяса, малака і гародніны можа выклікаць недастатковасць у арганізме вітаміна В₁. Непамернае ўжыванне цукерак, цукру таксама павышае патрэбу дзіцячага арганізма ў вітаміне В₁.

Вялікае значэнне мае таксама і вітамін С (аскарбінавая кіслата). Вітамін С узмацняе і рэгулюе дзейнасць многіх органаў і абмен вясчэстваў; уплывае на рост і развіццё касцей і касцянога мозгу, на працэсы ўтварэння крыві; павышае супраціўленне арганізма заразным захворванням — дыфтэрыі, скарлатыне, дызентэрыі і г. д.

У зімовы час і ранняй вясною ў гародніне, у бульбе адносна мала вітаміна С. Дзеці штодня павінны атрымліваць 1—2 штукі дражэ з вітамінам С, або з вітамінам СВ₁, або поўшклянкі настою шыпоўніка.

З канца красавіка ў рацыён дзіцяці абавязкова трэба ўводзіць зялёную цыбулю, салату, радыску.

Д. ШАПІРА.

Кулінарыя

БОРШЧ ХАЛОДНЫ

На 500 г буракоў—200 г бульбы, 2 свежыя гуркі, 50 г зялёнай цыбулі, 1—2 яйка, 2 ст. лыжкі смятаны, па 1 чайнай лыжцы цукру і воцату

Буракі ачысціць, нарэзаць маленькімі кубікамі, пакласці ў каструлю, заліць 1 л вады, дадаць чайную лыжку воцату і паставіць варыць. Гатовы бурачны адвар працадзіць і студзіць; буракі пакласці ў каструлю, туды-ж дадаць гатаваную бульбу і гуркі, нарэзаныя маленькімі кубікамі, рубленае яйка і дробна нарэзаную зялёную цыбулю. Перад падачай на стол у каструлю пакласці соль, гарчыцу і цукар. Усё гэта заліць бурачным адварам, дадаць смятану і размяшаць. Пры падачы боршч пасыпаць зялёнай пятрушкай або ўкропам.

РАГУ З ГАРОДНІНЫ

На 400—500 г бульбы—400—500 г іншай гародніны, 1 ст. лыжку мукі, 2 ст. лыжкі тлушчаў.

Для рагу можа быць выкарыстана розная гародніна ў залежнасці ад сезону — морква, рэпа, бруква, кольрабі, капуста (каляровая, брусельская, белакачанная), стручкі фасолі, рэпчатая цыбуля і бульба. Ачышчаную, вымытую гародніну нарэзаць буйнымі кубікамі або лустачкамі, дробную цыбулю пакінуць цэлымі галоўкамі. Моркву, рэпу, брукву, кольрабі тушыць, капусту і фасоль адварыць у вадзе, бульбу і цыбулю абсмажыць на патэльні з тлушчам. Асобна на патэльні падсмажыць мuku, развесці адварам ад тушанай або адваранай гародніны, дадаць дробна нарэзаныя памідоры або тамат-пюрэ і пракіпяціць. Атрыманым соўсам заліць падрыхтаваную гародніну, складзеную ў адну каструлю, дадаць соль, перац, лаўровы ліст, 3—4 шт. гваздзікі, кавалачак карыцы, накрыць каструлю покрывкай і тушыць 15—20 хвілін. Пры падачы гародніну пасыпаць зелянінай пятрушкі.

АДКАЗЫ НА КРАСВОРД

зместаны ў 5 нумары часопіса
«Работніца і сялянка»

Па гарызанталі: 1. Батанік. 4. Анггар. 6. Адрас. 8. Мір. 10. Футра. 11. Алібі. 14. Асака. 16. Казус. 18. Опера. 20. Александроўская. 21. Колас. 23. Цэгла. 26. Салют. 27. Лямпа. 28. Пярун. 29. Сха. 31. Асада. 33. Карта. 35. Нашатыр.

Па вертыкалі: 1. Бра. 2. Абоі. 3. Код. 5. Нафта. 7. Авізо. 8. Мара. 9. Рагу. 12. Галінка. 13. Карпаты. 15. Кварц. 16. Кафля. 17. Спора. 19. Прага. 22. Сілас. 24. Эпас. 25. Ліпа. 26. Санет. 30. Хіна. 32. Дон. 34. Аер.

Рэдакцыйная калегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА, В. І. ФІЛІПАВА, К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА.

Журнал «Работніца і крэстьянка» на беларускім мове. Выданне ЦК КП(б)Б.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Пушкіна 55, пакой 23. Тэл. 2-33-03. Друкава арк. 3. Аўт. арк. 4.
АТ 55261 Тыраж 15.000. Падпісана да друку 19.VI.51 г. Зак. № 291.

Мінск. Друкарня імя Сталіна.

У піонерскім лагеры

Мал. Ю. Пучыскага

Першая вокладка: з малюнка І. Таїдзе (зверху малюнка — эмблема Міжнароднай Дэмакратычнай Федэрацыі Жанчы).